



थिमी टाइम्स

Thimi Times WEEKLY

साप्ताहिक

वर्ष १९ अङ्क १० ते.सं. ११४५ कौलागा पारु असोज २२ गते बुधबार, २०८२ 08 Oct., 2025, Wednesday पृष्ठ ८ मूल्य रु १०/-

जेनजी आन्दोलन र न्यायिक आयोग: प्रक्रियागत सुस्ती, राजनीतिक तनाव र शासन संरचनाको चुनौती



काठमाडौं । जेनजी आन्दोलनका क्रममा देखिएको राज्यको दमन, आगजनी, तोडफोड र सामाजिक अस्थिरताका घटनाहरूको छानबिनका लागि असोज ५ गते गठन गरिएको न्यायिक जाँचबुझ आयोग गठन भएको करिब एक महिना बितिसक्दा पनि ठोस प्रगति हासिल गर्न नसकेको देखिन्छ । पूर्वन्यायाधीश गौरीबहादुर कार्कीको संयोजकत्वमा बनेको आयोगप्रति प्रारम्भिक दिनहरूमा जनस्तरमा व्यापक आशा व्यक्त गरिएको थियो, तर कार्यगत सुस्तीका कारण यसको औचित्य र विश्वसनीयतामाथि शंका पैदा हुँदै गएको छ । यो अवस्था राजनीतिक जिम्मेवारी, कानुनी प्रक्रिया

र प्रशासनिक दक्षताबीचको असन्तुलनको प्रतिबिम्ब हो, जसले नेपालको संस्थागत शासन प्रणालीमा देखिने ढिलाइ संस्कृतिलाई पुनः उजागर गरेको छ । आयोगको पहिलो कार्यदेश आन्दोलनका क्रममा भएको मानवीय, भौतिक र आर्थिक क्षतिको विस्तृत तथ्यांक संकलन गर्नु थियो । तर दशैँका विदा, प्रशासनिक तयारीमा ढिलाइ, र विभिन्न सरकारी निकायबीचको कमजोर समन्वयका कारण यो प्रक्रिया प्रभावकारी रूपमा अघि बढ्न सकेको छैन । आयोगका संयोजक कार्कीका अनुसार, आयोग अहिले पनि प्रारम्भिक जानकारी संकलन, कार्ययोजना विस्तार र

साक्ष्य व्यवस्थापन प्रणाली तयार गर्ने चरणमा छ । आयोगमा पूर्व एआइजी विज्ञानराज शर्मा र कानुनविद् विश्वेश्वरप्रसाद भण्डारी सदस्यका रूपमा रहेका छन् । तीन महिनाभित्र प्रतिवेदन बुझाउने लक्ष्य राखिएको भए पनि पहिलो महिना लगभग संस्थागत संरचना र प्रशासनिक पूर्वाधार तयार गर्नमै बितेको देखिन्छ, जसले आयोगको कार्यक्षमता र दीर्घकालीन प्रभावकारितामाथि प्रश्न उठाएको छ । राजनीतिक सन्दर्भमा हेर्दा, सरकार हाल दुईवटा ठूला द्वन्द्वबीच फसेको छ – एकातिर आन्दोलनकारीहरूको तत्काल कारबाहीको माग र अर्कोतिर आयोगको प्रतिवेदन

पछिने सवैधानिक प्रक्रिया । यसले सरकारको निर्णय-निर्माण प्रक्रियालाई दबाबमा पारेको छ । सार्वजनिक नीति र शासन प्रणालीको दृष्टिले, यो स्थिति “भहभगगतपछि चलाउनुपर्ने” र “प्लकतप्लगतपल्लवर्गी” उच्चअभिमनचक्र” बीचको संघर्षको उत्कृष्ट उदाहरण हो । आन्दोलनकारी पक्ष, विशेष गरी ‘हामी नेपाल’ समूहका संयोजक सुदन गुरुङको नेतृत्वमा, तत्कालीन प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली र तत्कालीन गृहमन्त्री रमेश लेखकले गतवर्षलाई कानुनी रूपमा पक्राउ गर्न माग गरिरहेका छन् । उनीहरूको ‘अरेस्ट केपी ओली एन्ड रमेश लेखक’ अभियान सामाजिक सञ्जालमा तीव्र रूपमा फैलिएको छ, जसले न केवल जनस्तरमा आक्रोश बढाएको छ, तर डिजिटल राजनीतिक सक्रियताको नयाँ अध्याय पनि खोलेको छ । तर आयोगले हालसम्म क्षतिको विस्तृत विवरण संकलनमा पनि पूर्णता हासिल गर्न सकेको छैन । गृह मन्त्रालयमार्फत संघीय निकायहरू, मुख्यमन्त्री कार्यालयमार्फत प्रदेश सरकारहरू र संघीय मामिला मन्त्रालयमार्फत स्थानीय तहका विवरण संकलन गर्ने निर्णय भए पनि, प्राविधिक र प्रशासनिक कारणले ती विवरणहरू अझै पूर्ण रूपमा आयोगमा पुगेका छैनन् । निजी क्षेत्रका व्यापारी, संघ-संस्था तथा नागरिक स्तरबाट आएको प्रतिवेदन पनि अपूर्ण छ । तथ्यांक संकलनमा ढिलाइ हुँदा बाँकी पेज ७ मा

४५ औं नेपाल भाषा साहित्य तःमुंज्याः सम्पन्न



भक्तपुर । ४५ औं नेपाल भाषा साहित्य तःमुंज्याः आइतबार भक्तपुर नगरपालिका-२, इलाहस्थित नपुखुमा भव्य रूपमा सम्पन्न भएको छ । दुई दिनसम्म चलेको साहित्यिक समारोहमा विविध विधामा भएका प्रतियोगितामा उत्कृष्ट स्रष्टाहरू सम्मानित गरिएको छ । कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि रहेका नेपाल मजदुर किसान पार्टी (नेमकिपा) का अध्यक्ष एवं वरिष्ठ नेता नारायणमान विजुक्छेले ‘जेन्जी आन्दोलन’लाई युवाहरूले अगाडि सारेको आन्दोलनका रूपमा व्याख्या गर्दै सिंहदरबार, संसद भवन र सर्वोच्च अदालत

बाँकी पेज ७ मा

अविरल वर्षाले भक्तपुरको चाँगुनारायण क्षेत्रमा बढी क्षति



भक्तपुर । गत असोज १७ गतेबाट २ दिन लगातार परेको अविरल वर्षाले भक्तपुर जिल्लाको विभिन्न क्षेत्रमा डुबान तथा पहिरोको समस्या देखिएको छ । वर्षापछि सडक अवरुद्ध, बाली डुबान र आवागमनमा

समेत अवरोध भएको स्थानीय प्रशासनले जनाएको छ । सूर्यविनायक नगरपालिका-७ स्थित किवा चोक नजिकको गुण्डु क्षेत्रबाट नयाँ थिमी जाने सडक खण्डमा पहिरो जाँदा बाँकी पेज ७ मा

राष्ट्रप्रमुखको नवदुर्गा दर्शन परम्परा स्थगित



भक्तपुर । राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेलले कोजाग्रत पूर्णिमाको दिन भक्तपुरस्थित नवदुर्गा देवगणको दर्शन गर्ने पूर्वनिर्धारित कार्यक्रम अन्तिम समयमा आएर

स्थगित गरेका छन् । सुरक्षा कारण देखाउँदै राष्ट्रपतिको भक्तपुर भ्रमण स्थगन गरिएको स्रोतले जानकारी दिएको छ । बडादशैँको समापनका दिन

हरेक वर्ष राष्ट्रप्रमुखले भक्तपुर नगरपालिका-१०, गच्छेस्थित नवदुर्गा चोखेमा पुगेर नवदुर्गा देवगणको दर्शन तथा पूजा- बाँकी पेज ७ मा

सरकारमा जेनजीको सहभागिता अन्योलमा, आधिकारिक को ?

दीपक श्रेष्ठ काठमाडौं । आन्दोलनबाट उदाएको अन्तरिम सरकार गठन भएको एक महिना नाघिसक्दा पनि जेनरेशन जेड (जेनजी) को राजनीतिक भूमिकाबारे स्पष्टता देखिएको छैन । आन्दोलनको प्रारम्भदेखि नै नेतृत्वकारी स्थानमा रहेका जेनजी कार्यकर्ता र समूहहरू हाल आन्तरिक मतभेद, रणनीतिक असहमति र वैचारिक विभाजनको अवस्थाबाट गुजिरिरहेका छन् । आन्दोलनको मूल मर्मलाई संस्थागत स्वरूप दिन नसक्दा युवाको प्रतिनिधित्व र निर्णय प्रक्रियामा समावेशीकरण सम्बन्धी बहस अझै पेचिलो बनेको छ । एक धारले आन्दोलनको बलमा बनेको सरकारमा जेनजीको औपचारिक सहभागिता अपरिहार्य ठान्दा उनीहरूका अनुसार आन्दोलनमा निर्णायक भूमिका खेलेका युवालाई राज्य संरचनाभित्र नसमेटीएको आन्दोलनको सार नै हराउनेछ ।

यता अर्को धारले तत्काल सत्ता प्रवेश गर्नु आन्दोलनका मूल आदर्शविपरीत ठहरिन्छ भनी तर्क गरेको छ । यो समूह सुशासन, पारदर्शिता, जवाफदेहिता र प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी प्रमुखको प्रत्याभूति नभएसम्म आन्दोलनकारीहरूले सरकारमा भाग लिनु नहुने दावी गर्छ । आधिकारिक प्रतिनिधित्व र वैधताको बहस अभिनव वास्तोलाका अनुसार, हालसम्म जेनजी आन्दोलनसँग सम्बन्धित करिब ३० वटा समूहहरू विभिन्न क्षेत्र र सन्दर्भमा सक्रिय छन् । उनले भने, “हामी सबै एकै आन्दोलनबाट आएका भए पनि दृष्टिकोण, रणनीति र प्राथमिकतामा व्यापक भिन्नता देखिन्छ ।” वास्तोलाका अनुसार उनले सातवटा समूहसँग औपचारिक छलफल गरिसकेका छन् तर, कुनै पनि साझा सहमति बन्न सकेको छैन । “जेनजीको आधिकारिक प्रतिनिधित्व” कसले गर्ने भन्ने प्रश्न हाल आन्दोलनको केन्द्रविन्दुमा

रहेको छ । पाँच प्रमुख समूह र उनीहरूको नीतिगत स्वरूप देशभर पाँच प्रमुख जेनजी समूहहरूले उल्लेख्य प्रभाव जमाइरहेका छन् । ती समूहहरू राजनीतिक दृष्टिकोण, कार्यपद्धति र संगठनात्मक रणनीतिका हिसाबले फरक-फरक धारमा उभिएका छन् । १. रक्षा बम समूह: रक्षा बम, प्रदीप ज्ञवाली, धिरज जोशी र युजन राजभण्डारी नेतृत्वको यो समूह सरकारमा सहभागिताको दृढ पक्षधर छ । उनीहरूको मान्यता छ, कि आन्दोलनकारीहरूको आवाज सत्तामा समावेश हुनुपर्छ, अन्यथा आन्दोलनको बल र जनसमर्थन दुवै कमजोर हुन्छ । बालेन शाहसँग निकट मानिने यो समूहले नीतिगत साभेदारीमा जोड दिएको छ । धिरज जोशी हाल गृहमन्त्री सचिवालयमा कार्यरत छन्, जसले बाँकी पेज ७ मा



“खाँ पिहाँ वड्गु” जात्रा मल्लकालीन युद्धकलाको प्रदर्शन गरी सम्पन्न



युद्धकलासँग सम्बन्धित क्रियाहरू प्रदर्शन समेत प्रदर्शन गर्ने गर्दछ ।

यो जात्रा दशमीको भोलीपल्ट अर्थात् शुक्रवार (पापाङ्गुशा एकादशी) का दिन लायकुस्थित तलेजु भवानीको छो छेवाट खड्ग, तरवार, ढाल, युद्धकवचसहित 'खाँ पिहाँ वड्गु' जात्रा निकालिएको थियो । जात्रा नगर परिक्रमा गर्दै बालकुमारी मन्दिर (क्वालखु च:) परिसरमा पुगेर कुभिण्डोमा बली दिई सम्पन्न भएको हो ।

सांस्कृतिक र परम्परागत भूमिकाहरू जात्रामा तत्कालीन दरबारसँग सम्बन्धित विभिन्न समुदायहरूको विशेष सहभागिता रहन्छ । नायो पमा: (प्रमुख प्रशासक), कर्माचार्य, जोशी, कुटु, प्याथ: (प्रजापति), खड्गी लगायतका समुदायले आ-आफ्ना परम्परागत भूमिका निर्वाह गरेका थिए । खड्गी समुदायले खाँसँग सम्बन्धित कार्य र बाजा बजाउने भूमिका निर्वाह गरे भने कपाली समुदाय म्वायली बाजा बजाउने कार्यमा संलग्न थिए ।

खड्गी समुदायका सदस्यले बोकेको रगत भरिएको घ्याम्पा (हिकोँचा) नगर परिक्रमा गराई प्रदर्शित गरिएको थियो । जात्रा सम्पन्न भएपछि हिकोँचाको पूजा गरी भेंडाको बली दिई सामूहिक भोज आयोजना गर्ने परम्परा रहेको पनि जानकारी दिइयो ।

नगरपालिकाको सहयोग जात्रा सञ्चालनका लागि मध्यपुर थिमि नगरपालिकाले ढाल, टोपीलगायतका सामग्रीहरू उपलब्ध नगर्दा स्थित लायकुलाई सहयोग गराएको थियो । नगरप्रमुख सुरेन्द्र श्रेष्ठसहित अन्य जनप्रतिनिधिहरूको पनि जात्राको अवलोकन गरेको थियो ।

मल्लकालीन थिमि राज्यको प्रमुख

भक्तपुर । भक्तपुरको मध्यपुर थिमि नगरपालिका नगदेशबाट विगतकै परम्परालाई निरन्तरता दिँदै ऐतिहासिक तथा सांस्कृतिक महत्व बोकेको 'खाँ पिहाँ वड्गु' जात्रा यस वर्ष पनि भव्य रूपमा सम्पन्न गरिएको छ । प्रत्येक वर्ष मोहनी नख:को दशमी चालेको रात विशेष रूपमा मनाइने यो जात्रा गत बिहीवार राति नगदेशको लायकुबाट सुरु भएको हो ।

मल्लकालीन समयमा आरम्भ भएको यो जात्रा 'भुईँफसी पालेगु' जात्राको नामले पनि चिनिन्छ । जात्राको समापनमा नगदेशस्थित सिद्धिगणेश मन्दिर परिसरमा कुभिण्डो (भुईँफसी) मा खड्गले मार हानेर बली दिने प्रचलन रहेको छ । जनविश्वास अनुसार, उक्त कुभिण्डो प्रसादको रूपमा घर लाँदा रोगव्याधिबाट मुक्ति पाइन्छ भन्ने मान्यता रहिआएको छ । यही विश्वासले गर्दा मार हानिएको कुभिण्डो प्राप्त गर्न स्थानीयबीच तछ्छाडमछ्छाडसमेत हुने गर्दछ ।

मल्लकालीन युद्धकला प्रदर्शित त्यस्तै मध्यपुर थिमिकै तत्कालिन



बालकुमारी अन्तर्गत लायकुबाट मल्लकालीन सैनिकको भेषमा फलामको टोपी, खड्ग, तरवार, ढाल तथा युद्ध कवचसहित निस्कने गर्दछ । जात्राको क्रममा उनीहरूले विभिन्न

प्रशासकीय केन्द्रका रूपमा रहेको लायकु (हालको आदर्श मावि) जात्रा, पर्व र धार्मिक क्रियाकलापमा अनिवार्य रूपमा संलग्न हुने परम्परा अझै कायम छ ।

चोभारस्थित आदिनाथ मन्दिरमा एकमहिने मेला सुरु



काठमाडौँ । कोजाग्रत पूर्णमासा अवसरमा काठमाडौँको चोभारस्थित ऐतिहासिक आदिनाथ मन्दिरमा एक महिनासम्म सञ्चालन हुने मेला सुरु भएको छ। हिन्दू र बौद्ध धर्मावलम्बीको साझा आस्थाको केन्द्र रहेको यस मन्दिरमा प्रत्येक वर्ष कात्तिक शुक्ल पूर्णिमासम्म मेला लाग्ने परम्परा छ।

चोभारडाँडाको टाकुरोमा अर्वास्थित

आदिनाथ मन्दिरमा शिव र पार्वतीको संयुक्त मूर्ति रहेको छ, जसलाई अर्धनारेश्वरको रूपमा पूजा गरिन्छ। हिन्दू धर्मावलम्बीहरूले शिवशक्तिको प्रतीकका रूपमा र बौद्ध धर्मावलम्बीहरूले आनन्दादी लोकेश्वरका रूपमा पूजन गर्ने यो मन्दिरमा श्रद्धालुहरूको घुईँचो लाग्ने गर्दछ।

मेलामा सहभागिताले भय, रोग,

विघ्नबाट मुक्त भई पारिवारिक सुख, समृद्धि तथा दीर्घायु प्राप्त हुने विश्वास गरिएको छ। मेला अवधिभर मन्दिरमा दर्शन गरेर छालासम्बन्धी रोग नलाग्ने किंवदन्ती समेत स्थानीयबीच प्रचलित छ।

बौद्ध अनुयायीहरूले यो मन्दिरमा लोकेश्वरका रूपमा पूजा गर्दा करुणा, अकालमृत्युबाट रक्षा तथा धनसञ्चय प्राप्त हुने आस्थासहित पूजन गर्ने गर्दछन्। लिच्छवीकालीन राजा अंशुवर्माले निर्माण गराएको यो मन्दिर ऐतिहासिक र पुरातात्त्विक दृष्टिले समेत महत्वपूर्ण मानिन्छ। मेलाको अवसरमा दैनिकरूपमा भजनकीर्तन, बाजागाजासहितको पूजापाठ हुने गर्दछ। काठमाडौँ उपत्यकाबाट करिब नौ किलोमिटर दक्षिणतर्फ रहेको यो मन्दिर चोभारडाँडाको टाकुरोमा रहेकोले त्यहाँबाट उपत्यकाको मनोरम दृश्य अवलोकन गर्न सकिन्छ।

मन्दिर नजिकैको मञ्जुश्री पार्क, जलविनायक मन्दिर र टौदह पनि धार्मिक तथा पर्यटकीय दृष्टिले महत्वपूर्ण स्थलहरू हुन्।

सुदन गुरुङको एमाले नेता महेश बस्नेतलाई काउन्टर टिप्पणी : “ए अंकल, कहिले सुधिने?”



काठमाडौँ । जेन-जी आन्दोलनका अगुवा तथा 'हामी नेपाल' का संस्थापक सुदन गुरुङले नेकपा (एमाले) नेता महेश बस्नेतप्रति सामाजिक सञ्जालमाफत कडा प्रतिक्रिया जनाएका छन्। मंगलवार विहान बस्नेतले फेसबुकमा पोस्ट गर्दै जेन-जी आन्दोलन र त्यसमा सहभागीहरूलाई लक्षित गर्दै टिप्पणी गरेका थिए। सोही पोस्टको कमेन्ट सेक्सनमा गुरुङले “ए अङ्कल, कहिले सुधिने?” भन्ने कटाक्ष गरेका छन्।

महेश बस्नेतले आफ्नो पोस्टमा जेन-जी आन्दोलनको क्रममा केही राजनीतिक दलका नेताहरूको घरमाथि आक्रमण भएको, तत्कालीन प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली र गृहमन्त्री रमेश लेखकलाई पक्राउ गर्न माग गर्दै सामाजिक सञ्जालमा ट्रेंड चलाइएको, तथा प्रहरीमा जाहेरी दिन लागिपर्ने विषयप्रति आपत्ति जनाएका थिए।

बस्नेतले लेखेका छन्, “आफूलाई मन नपरेका व्यक्तिका घरमाथि आक्रमण गर्ने, फरक विचार राखेहरूलाई गिरफ्तार गर्न ट्रेंड चलाउने, मिडिया ट्रायल गर्ने र प्रहरी प्रशासनमा डेलिगेसन गरेको नाटक गर्ने सुदन गुरुङ, उनका मतियारहरू र यिनीहरूको निजी कम्पनीभै देखिएको गृह मन्त्रालयले प्रतिशोध साँध्न खोजे ठूलो मूल्य चुकाउनुपर्नेछ। सरकारलाई गम्भीर भएर कदम चाल्न आग्रह गर्दछु।”

यस पोस्टमा गुरुङले छोटो तर तीव्र कटाक्ष गर्दै बस्नेतप्रति असन्तुष्टि व्यक्त गरेका हुन्। उनले लेखेका छन्, “ए अङ्कल, कहिले सुधिने?”

गत भदौ २३ गते काठमाडौँमा जेन-जी आन्दोलनका क्रममा शान्तिपूर्ण प्रदर्शनमा उत्रिएका युवा सहभागीहरूलाई राज्य पक्षबाट दमन गरिएको भन्दै सामाजिक सञ्जालमा तीव्र आलोचना भइरहेको छ। सोही सन्दर्भमा #ArrestKPOli, #ArrestRameshLekhaka, & #ArrestMurderers जस्ता ह्यासट्यागहरू ट्रेंड भइरहेका छन्।

यस विषयमा विभिन्न सामाजिक अभियान्ता तथा नागरिक समाजका अगुवाहरूले राज्य पक्षको दमनलाई असंवैधानिक र लोकतन्त्रविरोधी भन्दै आलोचना गरिरहेका छन्। सुदन गुरुङको टिप्पणी त्यही शृङ्खलाको एक प्रत्यक्ष प्रतिक्रियाका रूपमा आएको हो।

सिद्धार्थको १६औँ र दिव्यश्वरीको १८ औँ वार्षिक साधारण सभा सम्पन्न

भक्तपुर । जेनजी आन्दोलनका क्रममा तोडफोड र आगजनीको गम्भीर असर व्यहोरेका भक्तपुरका जिल्ला प्रशासन कार्यालय र प्रहरी कार्यालयहरू लामो अवरोधपछि फेरि सेवामा फर्किएका छन् । आन्दोलनले भक्तपुरका सरकारी निकायहरूलाई ठूलो मात्रामा क्षति पुऱ्याएको थियो, तर अब धमाधम सरसफाई र पुनःनिर्माणका कार्यहरू सम्पन्न भएपछि ती कार्यालयहरू पुनः सञ्चालनमा आएका हुन् ।

आन्दोलनका क्रममा जिल्ला प्रशासन कार्यालयको मुद्दा शाखा पूर्णरूपमा ध्वस्त भएको थियो । त्यस्तै अन्य शाखाहरूको कागजी फाइलदेखि लिएर दैनिक सेवा प्रवाहमा प्रयोग हुने उपकरणहरू समेत जलेका वा नष्ट भएका कारण न सर्वसाधारणलाई ठूलो असुविधा भएको थियो । प्रमुख जिल्ला अधिकारी (प्रजिअ) नमराज घिमिरेका अनुसार कार्यालय परिसरमा जलेका सवारीसाधन, काठपाटी, फर्निचर र सम्पूर्ण जलेका संरचनाहरू हटाइएपछि सेवा विस्तारका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइएको छ ।

“जलेका क्षेत्रको विस्तृत सरसफाई गरी कार्यालयलाई फेरि सञ्चालन योग्य बनाइएको छ,” प्रजिअ घिमिरेले बताए । उनका अनुसार नष्ट भएका शाखाहरूलाई अस्थायी रूपमा व्यवस्थित गरी अहिले सेवा प्रवाह गर्न थालिएको छ । साथै, जिल्ला प्रशासन कार्यालयसँगै जिल्ला समन्वय समिति, काठमाडौँ उपत्यका नगर विकास कार्यालय भक्तपुर, महिला तथा बालबालिका कार्यालय, वन डिभिजन कार्यालयलगायतका सरकारी निकायहरूले पनि केही दिनभित्रै सरसफाई सम्पन्न गरी सेवा दिन थालेका छन् । यसले जनतालाई आवश्यक काम गर्न सहज भएको अधिकारीहरूको भनाइ छ ।

यद्यपि, आन्दोलनले पूर्णरूपमा क्षति पुऱ्याएका कार्यालयहरू अझै पुनः सञ्चालनमा आउन नसकेका छन् । विशेषगरी यातायात कार्यालयको सम्पूर्ण भवन र भित्रका उपकरणहरू जलेर नष्ट भएकाले तत्काल सेवा दिन नसकेको जनाइएको छ । त्यस्तै सूर्यविनायक नगरपालिका-४ र ७ का कार्यालयहरूमा पनि विस्तृत पुनःनिर्माण आवश्यक भएकाले सामान्य सेवा अझै अवरुद्ध रहेको छ ।

प्रजिअ घिमिरेले आन्दोलनका क्रममा प्रहरीले प्रयोग गर्ने हतियार, संचार उपकरण र अन्य सामग्री लुटिएको स्मरण गर्दै, ती वस्तुहरू भदौ मसान्तभित्र स्वेच्छिक रूपमा बुझाउन सार्वजनिक सूचना जारी गरिएको जानकारी दिए । उनले भने, “निर्धारित समयसीमाभित्र बुझाइएका सामग्रीमा कुनै कानुनी कारवाही हुने छैन । तर, तोकिएको समयपछि प्रहरीले खोजतलास गर्नेछ, जसको क्रममा फेला परे कानुनी कारवाही अनिवार्य हुनेछ ।”

भक्तपुरमा सरकारी कार्यालयहरू पुनः सेवामा फर्कनु स्थानीय प्रशासनको सक्रियता र सरसफाई अभियानकै परिणाम भएको अधिकारीहरूको भनाइ छ । लामो समयदेखि कामकाज अवरुद्ध हुँदा सेवाग्राहीले भोग्नुपरेको असुविधा केही हदसम्म हटेको जनाइएको छ । अब बाँकी कार्यालयहरूको पुनःनिर्माण छिट्टै सम्पन्न हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

ओली-लेखक पक्राउबारे प्रधानमन्त्री कार्की र सुरक्षा प्रमुखबीच छलफल

काठमाडौँ । पूर्वप्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली र तत्कालीन गृहमन्त्री रमेश लेखकलाई पक्राउ गर्नुपर्ने माग तीव्र बनेपछि प्रधानमन्त्री सुशीला कार्कीले सोमबार राति बालुवाटारमा सुरक्षा निकायका शीर्ष अधिकारीहरूसँग विस्तारित, रणनीतिक र बहुआयामिक छलफल गरिन् । राजनीतिक र प्रशासनिक निर्णय प्रक्रियाको सैद्धान्तिक अध्ययन गर्ने विद्यार्थीका दृष्टिकोणले यो बैठक नेपालको शक्ति सन्तुलन, कानुनी प्रक्रिया, र शासन संयन्त्रबीचको अन्तरनिर्भरता बुझ्नको लागि अत्यन्तै महत्त्वपूर्ण अध्ययन-कैसको रूपमा देखिन्छ ।

सो बैठक राति साढे आठ बजे सुरु भई करिव दुई बजेसम्म लगातार चल्‍यो, जसले सरकारको भित्री निर्णय-प्रक्रियामा समय, विचार र सन्तुलनको आवश्यकता स्पष्ट देखायो। जेनजी युवा आन्दोलनका अगुवाहरूले भदौ २३ र २४ गतेको विरोध प्रदर्शनमा भएको प्रहरी दमन, गिरफ्तारी, र हिंसात्मक घटनाको प्रत्यक्ष जिम्मेवारी तत्कालीन प्रधानमन्त्री ओली र गृहमन्त्री लेखकमाथि रहेको भन्दै उनीहरूविरुद्ध जाहेरी दर्ता गर्न माग गर्दै आएका थिए । उनीहरूले जिल्ला प्रहरी परिसर काठमाडौँमा उजुरी दर्ता गराउन खोजे पनि, प्रहरी प्रशासनले तत्कालीन उच्च राजनीतिक पदाधिकारीहरूमाथि जाहेरी दर्ता गर्न अस्वीकार गरेपछि विवाद चर्कियो र यो मुद्दा राजनीतिक स्थायित्व र कानुनी दायराबीचको द्वन्द्वको रूपमा परिणत भयो ।

प्रहरीको निर्णयपछि गृहमन्त्री ओमप्रकाश अर्यालले प्रहरी प्रशासन र गृह मन्त्रालयबीच आन्तरिक समन्वय बैठक डाकेका थिए। सो छलफलमा जाहेरी दर्ता गर्ने वा नगर्ने विषय केवल कानुनी प्रश्न मात्र नभई राजनीतिक संवेदनशीलता, राष्ट्रिय सुरक्षा र प्रशासनिक जिम्मेवारीसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित मुद्दा बन्यो। केही वरिष्ठ अधिकारीहरूले लोकतान्त्रिक अभ्यासको मूल आत्मा अनुकूल जाहेरी दर्ता गर्नुपर्ने तर्क गरे भने अन्य अधिकारीहरूले देशमा बढ्दो तनाव र सम्भावित राजनीतिक अस्थिरतालाई ध्यानमा राखी तत्कालीन परिस्थितिमा कदम नचाल्न सल्लाह दिए ।

विवादले जटिल रूप लिएपछि गृहमन्त्री अर्यालले प्रधानमन्त्री सुशीला कार्कीसँग प्रत्यक्ष परामर्श गर्न आवश्यक ठाने । उनले गृहसचिव रामेश्वर दंगाल, प्रधानसेनापति अशोकराज सिग्देल, नेपाल प्रहरी महानिरीक्षक चन्द्रकुबेर खापुङ, सशस्त्र प्रहरी प्रमुख राजु अर्याल र राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागका प्रमुख टेकेन्द्र कार्कीलाई समेट्दै सबै सुरक्षा निकायका प्रमुखहरूलाई बालुवाटारमा एकैसाथ

उपस्थित हुन निर्देशन दिए ।

बालुवाटारमा भएको सो बैठक केवल तत्कालीन राजनीतिक संकट व्यवस्थापनको उद्देश्यका लागि मात्र थिएन, यो बैठकले राज्य संयन्त्रबीचको पारस्परिक निर्भरता, अधिकार सन्तुलन र जिम्मेवारीको सीमाबारे पनि विस्तृत समीक्षा गर्न अवसर प्रदान गर्‍यो । प्रधानमन्त्री कार्कीले जेनजी आन्दोलनको सामाजिक, कानुनी र राजनीतिक प्रभावबारे विस्तृत विश्लेषण गर्दै सबै निकायका प्रमुखहरूबाट दीर्घकालीन परिणामबारे राय मागिन् ।

प्रहरी महानिरीक्षक खापुङले प्रधानमन्त्रीसमक्ष स्पष्ट रूपमा भने— यस्तो संवेदनशील र उच्च राजनीतिक विषयमा विना लिखित निर्देशन र केन्द्रीय सुरक्षा समितिको औपचारिक निर्णय प्रहरी प्रशासन अघि बढ्न सक्दैन । उनले यस प्रकारका निर्णयहरूमा राजनीतिक वैधानिकता र कानुनी औपचारिकता दुवैको समन्वय अपरिहार्य हुने तर्क प्रस्तुत गरे । उनका अनुसार, निर्णयमा जल्दबाजी गर्दा कानुनी प्रक्रिया नै प्रश्नमा पर्न सक्ने र त्यसले लोकतान्त्रिक संस्थागत सुदृढीकरणलाई कमजोर पार्ने सम्भावना रहन्छ ।

प्रधानमन्त्री कार्कीले भने दोषी जोसुकै भए पनि कानुनी प्रक्रिया र प्रमाणका आधारमा मात्र कारवाही हुनुपर्नेमा जोड दिइन् । उनले प्रमाण नहुँदै गिरफ्तारी प्रक्रिया सुरु गर्दा गलत सन्देश जाने र राजनीतिक ध्रुवीकरण तीव्र हुने चेतावनी दिइन् । उनले शासन प्रणालीको विश्वसनीयता र निष्पक्षताका लागि प्रक्रियागत पारदर्शिता आवश्यक रहेको बताइन् र हालै गठन भएको गौरीबहादुर कार्की नेतृत्वको आयोगलाई निष्पक्ष छानबिनका लागि पर्याप्त समय, स्रोत र अधिकार दिनुपर्ने धारणा राखिन् ।

विशेष अदालतका पूर्वअध्यक्ष गौरीबहादुर कार्कीको अध्यक्षतामा गठित सो तीन सदस्यीय आयोग भदौ २३ र २४ गतेको जेनजी आन्दोलनका घटनाहरूको गहिरो अध्ययन गर्दैछ । आयोगले आफ्नो प्रारम्भिक निर्णयमा तत्कालीन प्रधानमन्त्री ओली, गृहमन्त्री लेखक, गृहसचिव गोकर्णमाणि दुवाडी र काठमाडौँका तत्कालीन प्रमुख जिल्ला अधिकारी छवि रिजाललाई अनुसन्धान पूरा नभएसम्म उपत्यकाबाहिर जान प्रतिबन्ध लगाएको छ । आयोगले निकट भविष्यमा बयान संकलन र प्रमाण विश्लेषणका कार्यहरू अघि बढाउने तयारी गरेको छ ।

बैठकमा सहभागी सुरक्षा अधिकारीहरूले आन्दोलनका क्रममा लुटिएका प्रहरी हतियार, पोशाक

र दस्तावेज अझै फिर्ता नभएको बताउँदै देशको सुरक्षात्मक अवस्था अत्यन्त संवेदनशील रहेको उल्लेख गरे । उनीहरूले आन्दोलनकारीबीच घुसपैठ हुन सक्ने, राजधानीमा पुनः हिंसा भड्किन सक्ने र प्रहरी-नागरिक टकराव तीव्र हुन सक्ने चेतावनी दिए । यस्ता तर्कहरूले शासन प्रणालीमा निर्णय गर्दा बहु-आयामिक मूल्याङ्कन र तथ्यमा आधारित रणनीति कत्तिको महत्त्वपूर्ण हुन्छ भन्ने स्पष्ट गर्छ ।

गृहमन्त्री अर्यालले आफ्नो प्रस्तुतीमा भने जेनजी आन्दोलन पुनः सक्रिय बन्दै गएको, जनस्तरमा असन्तोष तीव्र भएको र सरकारमाथि तत्काल कदम चाल्ने दबाव बढ्दै गएको बताए । उनले आन्दोलन रोक्ने प्रयास नलिएमा आन्दोलन हिंसात्मक दिशातिर जान सक्ने सम्भावना औल्याए । तर, प्रहरी अधिकारीहरूले कानूनको सैद्धान्तिक ढाँचा भित्र रहेर मात्र कार्य गर्नुपर्ने भन्दै कानुनी प्रमाण र औपचारिक आदेश विना कुनै पनि गिरफ्तारी सम्भव नहुने अडान पुनः दोहोर्‍याए । उनका अनुसार, स्पष्ट सरकारी निर्देशन प्राप्त भएपछि मात्र उजुरी दर्ता र अनुसन्धान प्रक्रिया अघि बढाइनेछ ।

बैठकको अन्त्यतिर प्रधानमन्त्री कार्कीले परिस्थिति अत्यन्त संवेदनशील रहेको स्वीकार गर्दै सबै निकायहरूलाई संयम, तथ्य र कानुनी मापदण्ड अनुसार मात्र निर्णय लिन निर्देशन दिइन् । उनले लोकतान्त्रिक अभ्यासमा सन्तुलन र पारदर्शिता नै स्थायित्वको आधार हुने भन्दै आयोगको प्रतिवेदन र छानबिनको निष्कर्ष आएपछि मात्र राजनीतिक तहमा अन्तिम निर्णय गर्ने बताइन् । साथै, उनले गृह मन्त्रालयलाई जेनजी समूहका प्रतिनिधिहरूसँग संवाद, सहकार्य र विश्वसनीय संवाद संयन्त्र तयार गर्न निर्देशन दिइन् ।

बालुवाटारमा राति अवेरसम्म चलेको सो बैठक तत्काल ठोस निष्कर्षमा नपुगे पनि, यसले नेपालको शासन प्रणालीमा संकट व्यवस्थापन र नीतिगत निर्णय प्रक्रिया कति जटिल र बहुपरत हुन्छ भन्ने सशक्त उदाहरण प्रस्तुत गरेको छ । यस बैठकले सरकारका निर्णयहरू कानुनी वैधता, राजनीतिक संवेदनशीलता र सार्वजनिक धारणा बीच कसरी सन्तुलन गर्नुपर्छ भन्ने अभ्यासमा एक नयाँ दृष्टान्त स्थापना गरेको छ । अन्ततः, बैठक मंगलबार पुनः बस्ने सहमति भएको छ, जसमा केन्द्रीय सुरक्षा समितिको सिफारिस, गृह मन्त्रालयको रिपोर्ट र आयोगको प्रारम्भिक निष्कर्षका आधारमा सरकारले आगामी कदम तय गर्ने तयारी भइरहेको स्रोतले जनाएको छ ।

इजरायलको युद्ध खर्चमा अमेरिकी सहयोग निर्णायक रहेको खुलासा

काठमाडौँ । ब्राउन विश्वविद्यालयको ‘कस्ट्स अफ वार प्रोजेक्ट’ र क्विन्सी इन्स्टिच्युटका दुई पृथक अनुसन्धानहरूले इजरायलले गाजा, लेबनान र इरानमा लडिरहेको युद्ध अमेरिकी सहयोगविना सम्भव नहुने निष्कर्ष निकालेका छन् ।

रिपोर्टअनुसार, अक्टोबर २०२३ देखि इजरायलले अमेरिकाबाट २१ अर्ब डलरभन्दा बढीको प्रत्यक्ष सैन्य सहयोग प्राप्त गरेको छ, जसविना गाजामा भइरहेको भीषण युद्ध, इरानमाथिको आक्रमण र यमनमा गरिएको बमबारी सम्भव हुने थिएन । यी रिपोर्टहरूले इजरायललाई अमेरिकी हतियार, पैसा र कूटनीतिक समर्थनले नै युद्ध जारी राख्न सक्ने बनाएको दावी गरेका छन् ।

नरसंहार, आक्रमण र विनाशको कथा

हमासद्वारा २०२३ को अक्टोबर ७ मा इजरायलमा गराइएको आक्रमणपछि सुरु भएको संघर्षले अहिलेसम्म गाजामा ६७ हजारभन्दा बढीको ज्यान लिएको र भन्डै १.७ लाख मानिसलाई घाइते बनाएको रिपोर्टमा उल्लेख छ । हजारौं अझै भग्नावशेषमुनि फसेको आशंका गरिएको छ ।

इजरायलले यसबीचमा यमनमा बारम्बार हवाई आक्रमण गरेको र इरानमाथिको १२ दिने युद्धमा एक हजारभन्दा बढीको मृत्यु भएको उल्लेख छ । लेबनानमा गरिएको आक्रमणमा चार हजारभन्दा बढीको ज्यान गएको र सयौं गाउँहरू ध्वस्त पारिएको दावी गरिएको छ ।

अमेरिकी सहयोगविना असम्भव युद्धहरू

क्विन्सी इन्स्टिच्युटका वरिष्ठ अनुसन्धान फेलो विलियम डी. हार्टुङले तयार पारेको प्रतिवेदनमा भनिएको छ, “अहिले भइरहेको युद्धहरूको खर्च हेर्दा प्रष्ट हुन्छ—अमेरिकी वित्तीय सहयोग, सैन्य हतियार र राजनीतिक समर्थनविना इजरायली सेना यी गतिविधिहरू कायम राख्न सक्दैनथ्यो ।”

उनको प्रतिवेदन ‘अक्टोबर २०२३-सेप्टेम्बर २०२४ मा इजरायललाई अमेरिकी सैन्य सहायता र हतियार हस्तान्तरण’ शीर्षकमा प्रकाशित गरिएको हो । हार्वर्ड केनेडी स्कूलकी वजेट विशेषज्ञ लिन्डा जे. बिल्मेसको पूरक विश्लेषणमा इजरायललाई दिइएको सैन्य सहायता तथा अमेरिकी सैन्य खर्च मिलाएर कुल ४३९ अर्ब डलरभन्दा बढी खर्च भइसकेको उल्लेख छ ।

‘इजरायल अमेरिकी हतियारविना युद्ध गर्न सक्दैन’

मिडिल इस्ट काउन्सिल अन ग्लोबल अफेयर्सका फेलो ओमर एच. रहमानले अमेरिकी सञ्चारमाध्यम अल जजिरासँग भने, “गाजा र सम्पूर्ण क्षेत्रमा इजरायलको युद्ध सञ्चालनका लागि सबै तहमा अमेरिकी समर्थन अपरिहार्य छ ।”

उनले थपे, “इजरायलले अत्यधिक मात्रामा हतियार प्रयोग गरिरहेको छ, जसमा धेरै अमेरिकी उत्पादन हुन् । ऊ बम उत्पादन गर्दैन, त्यसैले अमेरिकाबाट प्राप्त हतियारविना ती प्रयोग गर्न सक्दैन ।”

वर्षेनी अबौं डलरको सहयोग

इजरायल अमेरिकाको लामो समयदेखिको सबैभन्दा प्रमुख रणनीतिक साझेदार हो । अमेरिकी विदेशी सहायता अन्तर्गत इजरायलले वार्षिक ४.३ अर्ब डलरसम्मको सहयोग पाउँदै आएको छ । हार्टुङको प्रतिवेदनअनुसार, राष्ट्रपति जो बाइडेन र पूर्वराष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्प दुवैले इजरायललाई अझ बढी सैन्य सामग्री उपलब्ध गराउने दीर्घकालीन सम्झौताहरू गरेका छन् ।

अमेरिकामा विरोधको लहर

गाजामा इजरायलको कारवाहीपछि अमेरिकामा यसको विरोध तीव्र बन्दै गएको छ । वाशिङ्टन पोस्टद्वारा हालै गरिएको सर्वेक्षणअनुसार, १० मध्ये ४ जना अमेरिकी यहुदीले गाजामा इजरायलले नरसंहार गरिरहेको ठान्छन् । त्यस्तै ६० प्रतिशतभन्दा बढीले युद्ध अपराध भइरहेको जनाएका छन् ।

अमेरिकी जनता र विश्लेषकहरूबीच यतिबेला एउटा ठूलो बहस सुरु भएको छ—जब देशभित्र कमजोर सामाजिक सुरक्षा प्रणाली छ, तब इजरायलका युद्धका लागि अबौं डलर किन खर्चिन् ?

‘सैन्य उद्योगको नाफामुखी खेल’

सेन्टर फर इन्टरनेसनल पोलिसीका कार्यकारी उपाध्यक्ष म्याट डस भन्छन्, “यो केवल इजरायली हितको कुरा होइन, अमेरिकी सैन्य औद्योगिक परिसर पनि हो—जहाँ हतियार कम्पनीहरूले सहयोगको नाममा नाफा कमाइरहेका छन् ।”

उनले चेतावनी दिए, “२०२८ को अमेरिकी चुनावमा कुनै पनि डेमोक्रेट उम्मेदवारले बाइडेन प्रशासनको इजरायलसम्बन्धी नीति रक्षा नगरी प्राइमरी जित्न गाह्रो हुनेछ ।”

अन्ततः प्रश्न: अमेरिकी करदाताको कर कहाँ जान्छ ?

यी अध्ययनहरू सार्वजनिक भएपछि अमेरिकी करदाताबीच व्यापक आक्रोश चुलिएको देखिन्छ । विशेषज्ञहरू भन्छन्, “घरको बजेट बनाउनेले थाहा पाउँछ—यो कति असन्तुलित र हास्यास्पद हो ।”

अहिलेको बहस केवल विदेशी नीति वा इजरायलप्रतिको समर्थनको होइन, बरु अमेरिकी आन्तरिक राजनीतिक, वजेटীয় प्राथमिकता, र लोकतन्त्रप्रतिको जवाफदेहिताको पनि हो ।

स्रोत: ब्राउन विश्वविद्यालय, क्विन्सी इन्स्टिच्युट, अल जजिरा, वाशिङ्टन पोस्ट



महेश विरुद्धको पक्राउ अनुमति अदालतद्वारा अस्वीकार



काठमाडौँ । सामाजिक सञ्जालमार्फत मानहानी गरेको आरोपमा दायर गरिएको उजुरीमा जिल्ला अदालत काठमाडौँले नेकपा (एमाले) नेता महेश बस्नेतविरुद्ध पक्राउ अनुमति दिन अस्वीकार गरेको

छ ।

शोभा पाठकले बस्नेतले आफ्नो चरित्र हत्या गरेको भन्दै साइबर ब्युरोमा उजुरी दर्ता गरेकी थिइन् । सोही उजुरीको आधारमा प्रहरीले पक्राउ अनुमति मागेको थियो । तर, मंगलबार जिल्ला अदालत काठमाडौँका न्यायाधीश चन्द्रकान्त पौडेलको इजलासले “आरोपित सामग्री वास्तवमै बस्नेतले लेखेको हो वा होइन भन्ने एकिन हुनुपर्ने” भन्दै पक्राउ अनुमति नदिने आदेश दिएको हो ।

अदालतको निर्णयपछि पाठक अदालत परिसरमै पुगेकी थिइन् । उनले आदेशप्रति असन्तुष्टि जनाउँदै न्यायाधीशसँग प्रश्न गरेकी थिइन् । पाठकका अनुसार उनले न्यायाधीश र श्रेस्तेदारसँग भनाभनसमेत गरेकी हुन् । “उसले लाइभ गरेको छ, त्यही आइडीबाट गाली गरेको छ, फेरि किन आइडी एकिन गर्नुपर्‍यो ?” भनेर उनले अदालतमा प्रतिक्रिया जनाएकी थिइन् ।

पाठकले न्यायाधीशले प्रहरीलाई

बोलाएर आवश्यक प्रमाण एकिन भएपछि पक्राउ पुर्जी जारी गरिने आश्वासन दिएको जानकारी दिइन् । अदालतको आदेशपछि, साइबर ब्युरोले बस्नेतलाई बुधवार सोधपुछका लागि बोलाएको बताइएको छ ।

उता, नेता बस्नेतले भने आफूविरुद्ध षड्यन्त्र गरिएको दावी गर्दै अदालतको निर्णयले न्यायको रक्षा भएको प्रतिक्रिया दिएका छन् । उनले सामाजिक सञ्जालमार्फत प्रतिक्रिया दिँदै, “छ महिनाअघि लेखिएको अमूर्त स्टाटसलाई आधार बनाएर वर्तमान सरकारले फसाउने प्रयास गर्‍यो, तर अदालतले निष्पक्षता देखायो,” भन्दै अदालतप्रति आभार व्यक्त गरेका छन् ।

उनका अनुसार सो प्रकरण अघिल्लो चरणमै साइबर ब्युरोबाट तामेलीमा राख्ने प्रक्रियामा प्रवेश गरिसकेको थियो । “काठमाडौँ जिल्ला अदालतले पक्राउ पुर्जी अस्वीकार गरेर प्रमाणित गर्‍यो कि न्याय मरेको छैन,” उनले लेखेका छन् ।

थिमि टाइम्स साप्ताहिक

– छिमेकी तथा आफना साथीभाइको निन्दा गर्ने बानी परापूर्व कालबाटै मानिसको मनोरंजनको विषय बन्दै आएको छ ।

– प्रेमचन्द

सम्पादकीय

हतारको निर्णयले होइन, विधिको शासनले चलोस् देश

नेपाल फेरि एक पटक आन्दोलन, आयोग र सरकारबीचको त्रिकोणीय रस्साकस्सीमा अल्झिएको छ। लोकतान्त्रिक अभ्यासलाई बलियो बनाउनु पर्ने बेला उल्टै यसप्रकारको अन्योल, दबाब र ढिलासुस्तीले संविधान र कानुनी प्रक्रियामाथि प्रश्न उठाउन थालेको छ।

'जेनजी आन्दोलन'का क्रममा भएका हिंसात्मक घटनाहरू, सरकारी दमन, घुसपैठ र सम्पत्ति क्षतिका विषयमा छानबिन गर्न गठित न्यायिक जाँचबुझ आयोगले गठनको एक महिनासम्म पनि कामको गति लिन सकेको छैन। असोज ५ मा पूर्वन्यायाधीश गौरीबहादुर कार्कीको संयोजकत्वमा गठन भएको आयोगले सुरुवातमै आन्दोलनमा भएको मानवीय र भौतिक क्षतिको विवरण संकलन गर्ने निर्णय गरे पनि दशैँ विदापछि पनि जिम्मेवार निकायहरूबाट आवश्यक विवरण नआउँदा काम थाल्ने नसकिएको देखिन्छ।

यसबीच आन्दोलनकारी पक्ष भने थप आक्रोशित बन्दै, प्रत्यक्ष राजनीतिक मागसहित सडकदेखि सामाजिक सञ्जालसम्म सक्रिय देखिन्छ। 'अरेस्ट केपी ओली एन्ड रमेश लेखक' जस्ता अभियानहरू तीव्र बन्दै गएका छन्, र तत्कालीन प्रधानमन्त्री तथा गृहमन्त्रीलाई दमन र गोलीकाण्डको जिम्मेवार ठहर गर्दै कानुनी कारबाहीको माग गरिएको छ। प्रहरीसमक्ष उजुरी दर्ता गर्ने प्रयास पनि भइरहेको छ।

तर, यस्तो अवस्थामा एउटा मौलिक प्रश्न उद्भूत– के हामी प्रक्रिया र संस्थामाथि विश्वास गर्ने लोकतान्त्रिक बाटोमा अडिग रहने हो, कि जनदबाब र आवेगमा बदै अनुसन्धान प्रणालीलाई नै कमजोर पार्ने हो?

सरकार स्वयं अन्योलको बन्दी बनेको देखिन्छ। आयोगको प्रतिवेदन कुनै कि आन्दोलनकारीको चापमा परेर तत्काल निर्णय लिने? यो द्विविधाले सरकारको धारणा मात्र होइन, शासन क्षमतामाथि पनि प्रश्न उठाउँछ। हतारमा गरिने कुनै पनि निर्णयले न त जनविश्वास बढाउँछ, न नै लोकतान्त्रिक संस्थाहरूको गरिमा कायम राख्छ।

यदि विधिको शासनमा विश्वास गर्ने हो भने आयोगले निष्कर्ष ननिकालीसम्म कुनै पनि अभियुक्तमाथि कारबाही सुरु गर्नु विधि सम्मत ठहरिँदैन। अनुसन्धान प्रक्रियामाथि विश्वास नगरी आन्दोलनकै लहरमा आरोपितहरूलाई दोषी ठहर गर्ने प्रवृत्तिले न्याय होइन, प्रतिशोधलाई प्रश्रय दिन्छ। आयोग निष्क्रिय बनाइने वा त्यसको प्रतिवेदनको पर्खाइ नगरी कारबाही थालिने हो भने, आयोग गठनको औचित्य नै समाप्त हुन्छ।

यसैबीच सम्पत्ति शुद्धीकरण विभाग र अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले पनि आ-आफ्नो क्षेत्रभित्र अनुसन्धान गरिरहेका छन्। यी प्रक्रियाहरूले समय लाग्छ, तर परिणाम सुनिश्चित गर्न राज्यका संयन्त्रहरूले सक्रिय सहयोग पुऱ्याउन जरूरी छ। संस्थागत प्रक्रियामा ढिलाइ हुनु आफैँमा समस्या हो, तर संस्थाहरूलाई कमजोर पार्ने दबाब पनि दीर्घकालमा घातक बन्न सक्छ।

यसकारण अब सरकारको पहिलो जिम्मेवारी हो– सार्वजनिक भावनालाई सम्बोधन गर्ने नाममा हतारो र अविवेकी निर्णयबाट जोगिनु। आयोगलाई तीन महिनाको समयभित्र निष्पक्ष र प्रभावकारी अनुसन्धान गर्न सक्षम बनाउने वातावरण तयार पार्नु राज्यका सबै निकायहरूको दायित्व हो।

नेपालजस्तो संक्रमणशील लोकतन्त्रमा विधिको शासन, संवैधानिक प्रक्रिया र संस्थागत अनुसन्धानप्रति जनविश्वास कायम राख्नु दीर्घकालीन स्थायित्वको आधार हो। आन्दोलन संवेदनशील हुन सक्छ, तर तिनले राज्य संयन्त्रमाथि नियन्त्रण जमाउने छुट हुँदैन।

देश विधिबाट चलोस्, दबाबबाट होइन। यही मार्गले मात्रै न्याय, स्थायित्व र लोकतान्त्रिक मूल्यमान्यताको रक्षा गर्न सक्छ।

पाँच सय र हजारको नोटमा प्रतिबन्ध अर्थतन्त्र चलाउने एकमात्र उपाय

● अनुसूधा थापा

नेपालीको महान चाड दशैं सकिएको छ । दशैं सबैभन्दा बढी व्यापार हुने चाडमा पर्दछ । तर, यसपालिको दशैंमा पनि सोचेअनुरूप व्यापार नभएको व्यापारीहरु बताउँछन् । व्यापारीहरु गुनासो गर्छन्- यसपटक त राम्रै व्यापार होला भन्ठानेका थियौं, तर भएन । अब राज्यलाई कर, कर्मचारीलाई तलब कसरी दिने ?

सर्वसाधारणले पैसा भए सामान किन्ने हो । सर्वसाधारणसँगै पैसा छैन, सामान कसले किन्ने ? मुलुकमा बेरोजगारी अधिक छ । कमाइ नहुँदा सर्वसाधारणको गोर्जा रित्तो छ । जसका कारण बजार चलायमान हुन नसकेको हो । व्यापारीहरु बढीबढी नाफा खान खोज्छन् । एउटै सामानमा हजारौं रुपैयाँ नाफा खान्छन् ।

एक सयमा ल्याएको सामान १५ सय भन्छन् । सर्वसाधारणसँग पैसा छ कि छैन ? उनीहरूलाई मतलब छैन । काठमाडौं उपत्यका र बाहिर, एउटै व्यक्तिले पाँचदेखि ६५ वटासम्म घर बनाएका छन् । कारण हो- सटर भाडामा दिएर मासिक करोडौं भाडा उठाउनु । व्यापारीले व्यापार नभएपछि भाडा तिर्न सक्दैनन ।

र, यसको असर घरधनीलाई पनि पर्ने नै छ । दशैंपछाडि आज सेयरको पहिलो कारोबार हुँदैछ । सर्वसाधारण कुरा गर्छन्- सेयरको मूल्य अब स्वाट्टै घट्छ । सेयरकै लगानीकर्ताहरु २६ सय किताको सेयर अब १४ देखि १५ सयमा आउने बताउँछन् । जोसँग पैसा छ, उनीहरूले जम्मा लुकाए । पाँच सय र हजारको नोट सर्वसाधारणहरूको घरमा छ ।

सुनको मूल्य प्रतिटोला दुई लाख ३० हजार नाघिसकेको छ । २६ हजार पाँच सय रुपैयाँ बनाउने ज्याला गर्दा एक टोला सुन लगभग तीन लाख रुपैयाँ पर्न जान्छ । सुनको भाउ बढेतापनि किन्ने मान्छे कोही छैनन् । अर्कोतिर, बेच्दा पसलेले लिनै मान्दैनन् । २०२२ सालमा सुन जम्मा ८० रुपैयाँ टोला थियो ।

त्यसपछि लगातार बढेको सुनको भाउले आरोलो भर्ने नामै लिएको छैन । नाइमाले गत साउन २१ देखि २८ गतेसम्म अटो शोको आयोजना गर्यो । यता, नाडाले भदौ ३ देखि ८ गतेसम्म अटो प्रदर्शनी गर्यो । नाइमाको उद्घाटन तत्कालीन अर्थमन्त्री

विष्णुप्रसाद पौडेलले गरे । नाडाको हकमा प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले नै उद्घाटन गरेका थिए । त्यतिबेला नयाँ गाडी खरिदका लागि सर्वसाधारणले गरेको बुकिङ्गहरु धमाधम रद्द भइरहेको छ । चीन र भारतमा दुईदेखि पाँच लाखमा आउने गाडी यहाँ ल्याएर करोडौंसम्म बेचिन्थ्यो । गाडीमा ठूलो नाफा खान्थे, अटो व्यवसायी ।

जुन कुरा सर्वसाधारणले राम्रोसँग बुझे । जसको नतिजा बुकिङ्ग रद्द हो । यातायात कार्यालयहरु लामो समयदेखि सुनसान छ । चार वर्षदेखि देशैभरका १३४ वटा मालपोत कार्यालयमा पनि सन्नाटा छ । किन कि, घरजग्गा कारोबार ठप्प छ । बैंकमा कर्जा माग्न जाने कोही छैनन् ।

सरकारले अहिले नै कुनै कदम नचाल्ने हो भने बजार भर्ने डामाडोल बन्ने देखिन्छ । अर्थमन्त्री रामेश्वर खनालले तत्काल पाँच सय र हजारको नोटमा प्रतिबन्ध लगाउने निर्णय गर्नुपर्छ । अनि मात्र घरभित्र लुकाइएका रकमहरु बाहिर आउँछ । भदौ २३ र २४ गते भएको जेनजी प्रदर्शनमा शीर्ष नेताहरुको घरमा ठूलो रकम भेटियो ।

काँग्रेस सभापति तथा पूर्वप्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवाको घरमा पैसाको खातैखात फेला परेको थियो । यता, ऊर्जामन्त्री दीपक खड्काको घरबाट पैसा नै उडेको थियो । माओवादी अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालको घरमा पनि पैसा भेटिएको भनि भिडियोहरु बाहिर आइरहेका छन् ।

अन्य नेताको घरमा पनि पैसा होला । केही महिनाअघि मात्र राजधानीको गोगंबुमा भण्डै पाँच करोड रुपैयाँ भेटिएको थियो । यता, भक्तपुरमा एकाध वर्षअघि एउटैको घरबाट करोडौं रुपैयाँ चोरी भएको थियो । नेतादेखि व्यक्तिले घरमा करोडौं रुपैयाँ लुकाएका छन् । हुनेहरूले कोठामा

ताला लगाएर राखेका छन्, नहुनेसँग छँदै छँदैन । अनि बजारले कसरी गति लिन्छ ? केपी शर्मा ओली, शेरबहादुर देउवा र पुष्पकमल दाहालको बाटोमा हिँडेर अब देशले फड्को मार्दैन । वर्तमान प्रधानमन्त्री सुशिला कार्की देशलाई निकास दिनेतर्फ जानुपर्छ । कसरी बजार चलायमान हुन्छ ? कर कसरी उठ्छ ? घरमा लुकाइएको रकमहरु कसरी निकाल्न सकिन्छ ? यसमा उनको ध्यानाकर्षण हुनुपर्छ ।

किनकि, केपी, शेरबहादुर, पुष्पकमललगायत मन्त्री बनेकाहरूले काम गर्न सकेको भए विरोध नै हुँदैनथ्यो, उनी प्रधानमन्त्री बन्दै बन्दैनथिन् । त्यसैले, उनले छिटोभन्दा छिटो नयाँनयाँ निर्णय गरेर पैसा बाहिर निकाल्नुपर्छ । डामाडोल बजारलाई चलाउनतर्फ लाग्नुपर्छ । सवारी साधनमा चार वटा गियर हुन्छ ।

धेरै लोड र उकालो बाटोमा एक नम्बर गियर लाग्छ । थोरै लोड र तेस्रो बाटोमा चार नम्बर गियर लाग्छ । चालकले त अवस्था हेरेर गियर हाल्छन् भने यो त देशको कुरा हो । घ्यारर्घ्यारर् चलिरेहेको देशलाई अब पाँच सय र हजारको नोट प्रतिबन्ध लगाएर स्मुल्खी चलाउनुपर्छ ।

पुराना नेताहरु पाँच सय र हजारको नोटमा प्रतिबन्ध लगाउन डराउनुको कारण उनीहरूकै कारणमा थुप्रिएको पैसा थियो । सबै आफ्नो घरमा थुपारेर राखेका छन् अनि उनीहरूले प्रतिबन्ध लगाउँछन् ? पाँच वर्षदेखि उनीहरूले एउटै शब्द बोल्दैछन्-अर्थतन्त्रले गति लिँदैछ । तर, कहाँ र कसरी लियो ? जनताले देखेका छैनन् ।

नयाँ सरकारले तत्काल पाँच सय र हजारको नोटमा प्रतिबन्ध लगाउनुपर्छ । किन कि, सरकारी कर्मचारी, व्यापारीहरूले पनि त्यसरी नै पैसा लुकाएका छन् । पैसा थुपार्नका लागि होइन । पैसा

बजार घुमिरहनुपर्छ । एउटा नोट दिनमै सय जनाको हातमा पुग्नुपर्छ । अनि मात्र बजार चलायमान हुन्छ ।

एउटा मकैको गोडाबाट तीनदेखि पाँच घोगा मकै फल्छ । ती पाँच घोगामा हजारौं गोडा मकै हुन्छ । पैसा पनि त्यस्तै हो । एउटा नोटले अर्को नोट कमाउने हो । पैसा त कुदाएको कुदयै गर्नुपर्छ अनि मात्र अर्थतन्त्र ढयाकमा आउँछ । बजारमा पैसा ननिस्कदाँ व्यापार सुकेको छ । व्यापार सुक्दा राज्यको ढुकुटीमा राजश्व आएको छैन ।

अब अर्थतन्त्र सुधार्ने जिम्मा प्रधानमन्त्री र अर्थमन्त्रीको काँधमा छ । जेनजीको आन्दोलनपश्चात् कतिपय मुलुकले नेपाललाई भीसा रोकेका छ । जसका कारण विगतको तुलनामा कम रेमिटयान्स आउँछ । विदेश गएर कमाउने सपना देखेकाहरु बेरोजगार भएर बस्नुपर्ने भएको छ ।

जति अर्थतन्त्र चलायमान भयो, त्यति नै राज्यको ढुकुटीमा राजश्व आउँदैन । जनतासँग खानालाई पैसा छैन भने कर कसले तिर्छ । कर नै उठेन भने राज्यले दैनिक सरकारी खर्च कसरी धान्छ । २९ खर्ब ४२ अर्बको वैदेशिक ऋणको साँवाव्याज कहाँबाट तिर्ने ? कर्मचारीलाई तलब कसरी खुवाउने ?

दूध किसान र उखु किसानको सात अर्ब, कोरोना बीमा गरेका अस्पतालका २४ अर्ब र निर्माण व्यवसायीको ४५ अर्ब कहाँबाट तिर्ने ? भत्ता कसरी बाँड्ने ? सरकारले अबपनि हेलचेक्र्याई गर्ने हो भने मुलुकमा ठूलो संकट आउँछ । देश नै नरहने अवस्था आउन सक्दैन । अर्थमन्त्री खनाल अब घुमघाममा निस्कने होइन ।

धमाधम निर्णय गर्ने हो । समयको ख्याल नगर्दा र कुर्सीमा मात्र बसिरहन खोज्दा पुराना नेताको हविगत के भयो ? सबैले देखेका छौं । नयाँको पनि त्यस्तो हालत नहोस् । भक्तपुर

“दिगो विकास व्यवस्थित शहर : स्वच्छ समृद्ध सूर्यविनायक नगर”

सूर्यविनायक नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

कटुञ्जे, भक्तपुर, बागमती प्रदेश, नेपाल

सामाजिक सुरक्षा भत्ता परिचयपत्र नवीकरण सम्बन्धी अत्यन्त जरूरी सूचना

जेष्ठ नागरिक

एकल महिला

अशक्त / अपाङ्ग

बालबालिका

सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गरिरहेका लाभग्राहीले २०८२ सालको श्रावण १ गते देखि भदौ मसान्तसम्म सामाजिक सुरक्षा भत्ता परिचय पत्र, नेपाली नागरिकताको प्रमाण पत्र र राष्ट्रिय परिचय पत्र नभएर लिभर आफ्नो स्थायी ठेगाना रहेको वडामा स्वयं वा संरक्षक/माथवर उपस्थित भई अग्रिमार्थ रुपमा परिचयपत्र नवीकरण गर्नु ।

तोकिएको समयमा नवीकरण नगराइमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्रदान गरिने छैन ।

विश्वकै एकमात्र कार, जुन काठ, कोइला र कागजले चल्छ !



एजेन्सी । विश्वमै यस्तो एउटा कार छ, जुन न त पेट्रोल न त डिजेलमा, तर काठ, कोइला र कागज बालेर स्टीमको माध्यमबाट चलाइन्छ । यो कार हाल करिब ४० करोड नेपाली रुपैयाँ बराबरको मूल्य छ । करिब १४१ वर्षअघि फ्रान्समा निर्माण गरिएको यो कार अहिलेसम्म पनि सञ्चालन योग्य अवस्थामा छ । यसको नाम हो “ला मर्कुइज” ।

१४१ वर्ष पुरानो कार, तर अबै पनि दौडन सक्छ

सन् १८८४ मा फ्रान्सका तीन इन्जिनियरहरू डि डियोन, बटन र ट्रेपारडोक्सले संयुक्त रूपमा यो कार निर्माण गरेका थिए । यो विश्वको सबैभन्दा पुरानो चलन सक्ने विंटेज कार मानिन्छ । काठ, कोइला र कागज बालेर स्टीम बनाइने र त्यही स्टीमबाट कारको इन्जिन चल्ने प्रणालीमा आधारित यो कारको अधिकतम गति ६१ किलोमिटर प्रति घण्टा छ ।

दुईवटा स्टीम इन्जिनले चल्छ यो कार ला मर्कुइज दुईवटा टयाण्डम कम्पाउन्ड स्टीम इन्जिनबाट चल्ने गर्दछ, जसले अगाडि र पछाडिका पाङ्गाहरूमा शक्ती पुर्‍याउँछन् । प्रत्येक इन्जिनले करिब ५२०० आरपीएममा २ हर्सपावर उत्पादन गर्छ । इन्जिनबाट उत्पादित शक्तिलाई बेल्ट ड्राइभमार्फत पाङ्गासम्म पुर्‍याइन्छ, यद्यपि कहिलेकाहीँ बेल्ट चिप्लिने समस्या देखा पर्‍थ्यो ।

१५० लिटर पानी अट्ने ट्याङ्की, जुन सिटमुनि रहन्छ

यो कारमा चार जनाको सिटको व्यवस्था छ । रोचक कुरा के छ भने, अगाडिको सिटमा बसेका यात्रु पछाडि फर्किएर बस्नुपर्छ । सिटमुनि रहेको ट्याङ्कीमा १५० लिटर पानी अट्छ, जसले ३२ किमी यात्रा सम्भव बनाउँछ । कार चलाउनुभन्दा ३०-३५ मिनेट अगाडि नै तताउन थालिन्छ, ताकि आवश्यक स्टीम तयार होस् ।

कारमा प्रयोग भएको स्टीम सिस्टमको संरचना

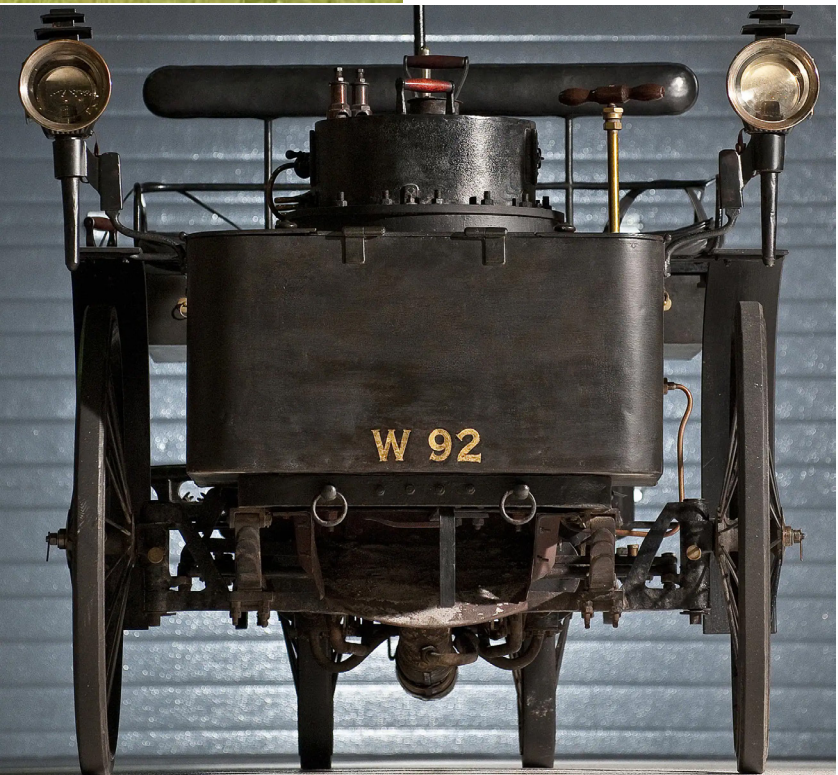
कारमा एक ठाडो बायलर रहेको छ, जुन कोइला, काठ र कागजका टुक्रा बालेर तातो

समय यो कार फ्रान्सको डेरियोल परिवारसँग ८१ वर्षसम्म रह‍यो ।

४० करोड रुपैयाँमा नीलामीमा विक्री सन् १९८७ मा इंग्ल्यान्डका टिम मूरले यो कार ९०,००० अमेरिकी डलर (भण्डै ७८ लाख रुपैयाँ) मा खरिद गरे र फेरि सञ्चालन योग्य बनाए । उनले पुराना ब्रास फिटिङ्गहरू, पाइपहरू आदि पुनः निर्माण गराए । सन् २०११ मा सोधेवी नीलामीमार्फत यो कार पुनः विक्री भयो, र यसपटक यसको मूल्य ४० करोड रुपैयाँ पुगेको थियो । किन्ने व्यक्तिको पहिचान गोप्य राखिएको छ ।

आजको दिनसम्म चलन सक्ने एक मात्र यस्तो कार

ला मर्कुइज आज पनि ३८ माइल प्रतिघण्टा (६१ किमी) स्पीडमा चलन सक्छ,



बनाइन्छ । आगो बायलरको बीचमा रहेको पाइपमार्फत लगातार बालिन्छ । बायलरको चारैतिर चौको बंकरमा इन्धन राखिन्छ । कोक/कोइला तलको दराजबाट निकालिन्छ ।

केवल ९ फिट लामो कार

यो कार ९ फिट लामो र करिब २१०० पाउन्ड (९५० किलो) तौलको छ । सुरुमा यसमा कुनै सस्पेन्सन थिएन । धातुका पाङ्गाहरूलाई पछि गएर रबरले बेरेर सुरक्षित बनाइएको थियो । स्टेरिङ्ग “स्पेड ह्यान्डल” प्रकारको छ, जुन आजको कारभन्दा बिल्कुल फरक छ ।

इतिहासमै पहिलो कार रेसमा सहभागिता सन् १८८७ मा यो कारले इतिहासकै पहिलो कार रेसमा भाग लिएको थियो र ६० किमी प्रतिघण्टा स्पीडसमेत निकालेको थियो । हालसम्म यस कारका केवल चारजना मात्र मालिक भएका छन् । सबैभन्दा लामो

तर यसको संरचना र ब्रेकिङ सिस्टम आधारभूत स्तरको भएकाले यति गतिमा सुरक्षितरूपमा चलाउनु चुनौतीपूर्ण हुन्छ । यसको समयको तुलनामा केवल रेल मात्र यसभन्दा छिटो हुन्थे ।

पेट्रोल इन्जिन आएपछि इतिहास बन्न पुग्यो

स्टीम इन्जिनको साटो जब पेट्रोल इन्जिनको विकास भयो, त्यतिवेलादेखि स्टीम कारहरूको प्रयोग घट्दै गयो । सन् १९०४ सम्म स्टीम इन्जिन भएका बस तथा ट्रकहरू उत्पादन भइरहे पनि, ला मर्कुइजजस्ता साना स्टीम कारहरूको उत्पादन बन्द गरियो । स्टीम प्रणाली जटिल, भारी र महँगो हुने हुँदा प्रायः सबै स्टीम कारहरू आज संग्रहालयमा सीमित छन् । तर ला मर्कुइज भने अबै पनि चलन सक्ने अवस्थामा जीवित इतिहास बनेर उभिएको छ ।

इरानले मुद्रा परिवर्तन गर्दै–रियालबाट चार शून्य हटाउने निर्णय संसदबाट पारित

काठमाडौँ । मुद्रास्फीति र अवमूल्यनको चपेटामा परेको इरानले आफ्नो राष्ट्रिय मुद्रा रियालमा ठूला परिवर्तन गर्न लागेको छ । इरानी संसदले हालै रियालबाट चारवटा शून्य हटाउने प्रस्ताव पारित गरेको छ । यो निर्णय लागू भएपछि अहिलेको १० हजार रियाल बराबर १ नयाँ रियाल हुनेछ ।

सरकारी अधिकारीका अनुसार यो परिवर्तन दुई वर्षपछि औपचारिक रूपमा लागू हुनेछ । त्यसपछि पनि पुरानो र नयाँ दुवै मुद्रा एकैसाथ तीन वर्षसम्म चलनमा रहनेछन् ।

इरानमा हाल एक अमेरिकी डलरको विनिमय दर भन्डै ११ लाख ५० हजार रियाल पुगेको छ । लामो समयदेखि ३०-४० प्रतिशतको दरमा रहँदै आएको मुद्रास्फीति, रियालको अवमूल्यन, तथा मौद्रिक प्रणालीमा देखिएको अव्यवस्था सुधार गर्न यो कदम चालिएको हो ।

मुद्रास्फीतिको मार, नोट छपाइको भन्कट

विगतका वर्षहरूमा मुद्रास्फीति नियन्त्रण गर्न इरानले विविध प्रयास गरे पनि उल्लेख्य

सफलता हासिल हुन सकेको छैन । मे २०२५ मा मात्र मुद्रास्फीति दर ३८.७ प्रतिशत पुगेको थियो ।

रियालको अवमूल्यनका कारण सामानको मूल्य उल्लेख गर्न, विल बनाउने, बैंक स्टेटमेन्ट तयार पार्ने, बा कारोबार गर्न असहज भइरहेको थियो । ठूला संख्याले जनजीवन र प्रशासन दुवै प्रभावित भइरहेका थिए । ठूला रकमका नोट छपाइ तथा व्यवस्थापनमा पनि अत्यधिक खर्च हुने गरेको छ ।

नयाँ रियालको अपेक्षित प्रभाव चार शून्य हटाइएपछि नागरिकलाई मुद्राको वास्तविक मूल्य बुझ्न सजिलो हुने र वित्तीय कारोबारमा पारदर्शिता तथा सहजता आउने विश्वास गरिएको छ । मोबाइल एप, कम्प्युटर प्रणाली तथा लेखा व्यवस्थापनमा देखिने जटिलता पनि कम हुने अनुमान गरिएको छ ।

यद्यपि, आर्थिक विश्लेषकहरूले यो निर्णयले मुद्राको एकाइ मात्र परिवर्तन गर्ने भएकाले वस्तुहरूको मूल्यमा प्रत्यक्ष असर नपर्ने बताएका छन् । यदि महँगो नियन्त्रणमा

ल्याउन सकिएन भने, नयाँ रियाल पनि पुरानोको जस्तै अवमूल्यनको सिकार हुनसक्ने चेतावनी उनीहरूले दिएका छन् ।

इरानी संसदको आर्थिक समितिका प्रमुख शम्सोल्दिन हुसेनले सरकारी टेलिभिजनलाई दिएको अन्तर्वार्तामा यो परिवर्तनले देशको आर्थिक संरचनालाई दीर्घकालीन रूपमा स्थिर बनाउन मद्दत पुग्ने बताएका छन् ।

रियालमा सुधारपछि यस्तो हुनेछ मूल्य गणना

परिवर्तनपछि यदि कुनै वस्तुको मूल्य हाल १० लाख रियाल छ भने, सुधारपछि त्यसको मूल्य १०० रियाल हुनेछ । यसले केवल गणनालाई सरल बनाउनेछ, मूल्य स्वयंमा कुनै घटबढ नहुने जनाइएको छ ।

मुद्रा सुधारसँगै इरानले आन्तरिक बजारमा स्थायित्व ल्याउने, तथा अन्तर ण्ष्ट्रिय मुद्रासँग प्रतिस्पर्धी बन्ने लक्ष्य लिएको बताइएको छ ।

रोयटर्सका अनुसार यो निर्णय इरानको इतिहासमा एक महत्वपूर्ण आर्थिक मोड बन्न सक्नेछ ।

एक दिनमा कति रोटी र भात खानु उपयुक्त ?

काठमाडौँ । दैनिक भोजनमा रोटी र भातको भूमिका महत्त्वपूर्ण मानिन्छ । यी दुवै कार्बोहाइड्रेटको प्रमुख स्रोत हुन्, जसले शरीरलाई ऊर्जा प्रदान गर्छ । तर, यी खाद्य पदार्थको अत्यधिक सेवनले स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पार्न सक्छ । स्वास्थ्य विशेषज्ञहरूका अनुसार सही मात्रामा रोटी र भातको सेवनले तन्दुरुस्ती कायम राख्न सहयोग पुर्‍याउँछ ।

कति मात्रामा रोटी उपयुक्त ?

स्वस्थ वयस्कका लागि दिनभरमा ४ देखि ६ वटा रोटी पर्याप्त मानिन्छ । यदि तपाईं तौल घटाउने प्रयासमा हुनुहुन्छ भने यो मात्रा २ देखि ३ वटा रोटीसम्म सीमित राख्नु उपयुक्त हुन्छ । शारीरिक श्रम धेरै गर्ने व्यक्तिहरूका लागि ६ देखि ८ वटा रोटी सम्म उपयुक्त ठहरिन्छ । विशेषज्ञहरू सुझाउँछन् कि रोटी मल्टीग्रेन वा मोटा अन्नबाट बनेको भए अब्ब फाइदाजनक हुन्छ, किनभने यसमा फाइबरको मात्रा बढी हुन्छ ।

भात कति खाने ?

भातको हकमा, एक सामान्य वयस्कले दिनमा १ देखि १.५ कटोरी पाकेका भात सेवन गर्न सक्छ । यदि तपाईं मधुमेहका विरामी हुनुहुन्छ वा वजन घटाउने लक्ष्यमा हुनुहुन्छ भने यो मात्रा घटाएर आधा कटोरी बनाउनु उपयुक्त हुन्छ । यस्तो अवस्थामा ब्राउन राइस वा मिलेट्स (कोदो, फापर, जौ आदि) को प्रयोग अब्ब उपयोगी हुने बताइन्छ ।

रोटी वा भात एउटै समयमा नखानु उत्तम

स्वास्थ्य विशेषज्ञहरूका अनुसार एउटै समयमा रोटी र भात दुवै नखानु राम्रो हुन्छ । एक पटकको भोजनमा रोटी र अर्को पटकको भोजनमा भात खाँदा शरीरलाई सन्तुलित पोषण मिल्दछ । साथै, साथमा तरकारी, दाल, सलाद पनि समावेश गर्नु पोषणको दृष्टिले आवश्यक मानिन्छ ।

रातिको समयमा भात खाँदा सावधानी अपनाउनुहोस् राति भात खाँदा शरीरले तत्काल ऊर्जा प्राप्त गरे पनि, यसले तौल बढाउने सम्भावना हुन्छ । त्यसैले रातिमा भातको सट्टा हल्का रोटी वा सुपाच्य खाना खानु स्वास्थ्यको दृष्टिले उपयुक्त हुन्छ । भात छिटो पच्ने भएकाले ब्लड सुगर (रक्तमा चिनीको मात्रा) तत्काल बढाउने सम्भावना हुन्छ, जसले मधुमेहका रोगीका लागि समस्या सिर्जना गर्न सक्छ ।

रोटी र भात नेपाली भान्साको अविभाज्य हिस्सा भए पनि, यिनको सन्तुलित र सीमित सेवन नै स्वास्थ्यका लागि लाभदायक हुन्छ । शरीरको उमेर, कार्यशैली, तथा शारीरिक अवस्थालाई ध्यानमा राख्दै यी खाद्य पदार्थको मात्रा निर्धारण गर्नु आवश्यक छ । सन्तुलित भोजनले न केवल तौल नियन्त्रणमा राख्न सहयोग गर्छ, तर मधुमेह, मोटोपन र पाचनसम्बन्धी समस्या पनि टार्न सकिन्छ ।

बिहान यस्ता काम गर्दा दिनभर ऊर्जाशील रहन सकिन्छ



काठमाडौँ । आयुर्वेदका अनुसार, दिनको राम्रो सुरुवातले सम्पूर्ण दिनको गुणस्तर निर्धारण गर्छ। संस्कृतमा ‘दिनचर्या’ भनिने यो दैनिक कार्यक्रम शरीर र मनलाई अनुशासित बनाउने माध्यम हो। खासगरी बिहानको समयमा गरिने गतिविधिहरूलाई आयुर्वेदले अत्यन्त महत्त्व दिएको छ, किनभने दिनको शुरुवातमा गरिने सही अभ्यासले स्वास्थ्य सन्तुलन कायम राख्न ठूलो सहयोग पुर्‍याउँछ।

विशेषज्ञहरूका अनुसार, बिहानको समय शरीर तथा मनलाई शुद्ध पार्ने, प्रतिरक्षा प्रणाली बलियो बनाउने र मानसिक तनाव घटाउने उपयुक्त समय हो। यसै सन्दर्भमा आयुर्वेदमा उल्लेख गरिएका केही महत्त्वपूर्ण अभ्यासहरू निम्न छन्:

ब्रह्म मुहूर्तमा उठ्ने बानी - सूर्योदयभन्दा करिब डेढ घण्टा अगाडि उठ्ने अभ्यासलाई ‘ब्रह्म मुहूर्त’ भनिन्छ। यो समयलाई ‘शुद्ध चेतनाको समय’ मानिन्छ। आयुर्वेदका अनुसार, ब्रह्म मुहूर्तमा वातावरण अत्यन्त शुद्ध, शान्त र ऊर्जावान् हुन्छ। यस समयमा उठेपछि ध्यान तथा योग अभ्यास गर्दा मानसिक तनाव घट्ने र शारीरिक ऊर्जा सन्तुलनमा रहने विश्वास गरिन्छ।

योग र प्राणायाम - ब्रह्म मुहूर्तमा उठेपछि योग तथा प्राणायाम गर्ने बानीले शरीर र मस्तिष्कमा सकारात्मक ऊर्जा प्रवाह गराउँछ। प्राणायाम, जसमा श्वासप्रश्वासलाई नियन्त्रणमा राखिन्छ, त्यसले मानसिक स्थिरता तथा एकाग्रता बढाउँछ। आधुनिक जीवनशैलीका कारण उत्पन्न हुने विविध समस्याबाट जोगिन पनि योग र प्राणायाम प्रभावकारी उपाय मानिन्छ।

बिहानको सफाई - सक्दो चाँडो उठेर कुल्ला-गर्नु, मुख धुनु र चिसो पानीले नुहाउनु स्वास्थ्यका लागि लाभदायक मानिन्छ। बिहानै शरीर सफा राख्दा दिनभर स्फूर्तिको अनुभूति हुन्छ। साथै, स्नानपछि शरीरमा नकारात्मक ऊर्जा हट्ने र स्फूर्ति बढ्ने आयुर्वेदिक मान्यता छ।

बिहानको छोटो दिनचर्याले पनि पुरै दिनलाई सकारात्मक बनाउने सामर्थ्य राख्छ। ब्रह्म मुहूर्तमा उठ्ने, योग तथा प्राणायाम गर्ने र शरीरको सफाइमा ध्यान दिने बानीले नकारात्मक प्रभावहरू कम गरी मानसिक, शारीरिक र आत्मिक तन्दुरुस्ती प्राप्त गर्न सकिन्छ। (एजेन्सीको सहयोगमा)

जेनजी....

आयोगको पहिलो चरण अधुरो रहुँदा दोस्रो चरण – अर्थात् प्रहरी र प्रशासनिक अधिकारीहरूको जिम्मेवारी निर्धारण र बयान संकलन – समेत स्थगित भएको छ । आयोगले डेटा व्यवस्थापन, क्षति वर्गीकरण र प्रमाणिकरणका लागि पनि नयाँ प्राविधिक सहकार्य आवश्यक भएको बताएको छ ।

हालसम्म आयोगले मात्र पाँच शीर्ष पदाधिकारी – पूर्वप्रधानमन्त्री ओली, गृहमन्त्री लेखक, गृहसचिव गोकर्णमणि दुवाडी, गुप्तचर प्रमुख हुतराज थापा र काठमाडौँका तत्कालीन सिडिओ छविलाल रिजाल – लाई विदेश भ्रमणमा रोक लगाउने निर्णय गरेको छ । उनीहरूलाई सोधपुछका लागि जब-जहिले पनि बोलाउन सक्ने अधिकार आयोगसँग भए पनि, त्यस दिशामा ठोस पहल देखिएको छैन । फिल्डमा खटिएका सुरक्षाकर्मीहरू र तिनका कमाण्ड तहका अधिकारीहरूको विवरण समेत आयोगमा नआएको अवस्थाले अनुसन्धानलाई थप जटिल बनाएको छ । यस्तो अवस्थामा आयोगले ‘तयउ-मयधल प्लत्रागच्चथ’ भन्दा पनि ५गतिध-भिखर्भा वअअयगलतवदर्षण्थ ंभअजवलक्क’ अपनाउनुपर्ने सुझाव विश्लेषकहरूले दिएका छन् ।

कानुनी दृष्टिले, आयोगको सिफारिस बिना गिरफ्तारी प्रक्रिया अघि बढाउनु संवैधानिक ‘मगभ उच्चयअभकक’ को उल्लंघन ठहरिन्छ । कानुनी विशेषज्ञहरूको भनाइमा, संवेदनशील राजनीतिक मुद्दामा प्रक्रिया-अनुपालन नै वैधानिकता र सार्वजनिक विश्वास दुवैका लागि अनिवार्य हुन्छ । तर अर्कोतर्फ, आयोगको सुस्तीले ‘वगकतष्अभ मभविथभम प्क वगकतष्अभ मभलष्भम’ भन्ने सिद्धान्त सान्दर्भिक बनाएको छ । कानुनी शासन (चगभि या विध) कमजोर देखिँदा नागरिकमा न्यायप्रति असन्तुष्टि र राज्यप्रति अविश्वास बढ्ने खतरा देखिएको छ ।

यसबीच, सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभागले पनि सम्बन्धित व्यक्तिहरूमाथि प्रारम्भिक आर्थिक अनुसन्धान सुरु गरेको पुष्टि गरेको छ । शंकास्पद सम्पत्ति, बैंक कारोबार र विदेशी सम्पर्क सञ्जालका विवरण संकलन भइरहेको छ । अदालत वा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमार्फत मुद्दा दर्ता नभएसम्म प्रत्यक्ष गिरफ्तारीका लागि आयोगको सिफारिस आवश्यक रहने कानुनी प्रावधानले प्रक्रिया थप जटिल बनाएको छ । यसरी, प्रशासनिक ढिलाइ र कानुनी जटिलता एकसाथ उपस्थित हुँदा कार्यान्वयनको गतिशीलता हराइरहेको छ ।

राजनीतिक विश्लेषकहरूको निष्कर्षमा, जेनजी आन्दोलन, सरकार र न्यायिक आयोगबीच समन्वयको अभावले नीति निर्माण र कार्यान्वयनमा संस्थागत अनिश्चितता बढाएको छ । यो अवस्था केवल वर्तमान राजनीतिक नेतृत्वको असमर्थता होइन, बरु नेपालमा लामो समयदेखि चल्दै आएको संरचनात्मक कमजोरीको निरन्तरता हो । राज्यले अब कानुनी प्रक्रिया, पारदर्शिता र उत्तरदायित्वबीच सन्तुलन खोज्नुपर्ने चुनौती छ । यदि आयोगले अब छानबिनलाई तीव्र, पारदर्शी र विधिसम्मत बनाएर प्रतिवेदन पेस गर्न सफल भयो भने यसले न केवल आन्दोलनको समाधानमा योगदान पुर्‍याउनेछ, तर नेपालमा न्यायिक संस्थाको पुन:विश्वास पुन:स्थापित गर्ने अवसर पनि प्रदान गर्नेछ । अन्यथा, सडक

आन्दोलन र राजनीतिक अस्थिरता फेरि दोहोरिने जोखिम रहन्छ । राज्यका लागि अबको प्रमुख परीक्षा भनेको ‘प्लकतप्तागतप्यलर्वा अचभमष्षष्ट्थ’ पुन:स्थापना र न्यायिक निष्पक्षता कायम राख्दै राजनीतिक स्थायित्व सुनिश्चित गर्नु हो – जुन नेपालको लोकतान्त्रिक अभ्यासका लागि निर्णायक मोड बन्न सक्छ ।

राष्ट्रप्रमुखको....

आजा गर्ने परम्परा छ। वि.सं. २०४५ सालमा तत्कालीन राजा विरेन्द्रबाट सुरु गरिएको यो परम्परा गणतन्त्र स्थापनापछि पनि कायम रहँदै आएको हो।

राष्ट्रपति पौडेलको भ्रमण स्थगन भएको यो दोस्रो पटक हो। यसअघि कोरोना महामारीका कारण वि.सं. २०७७ सालमा राष्ट्रपतिको भ्रमण र दर्शन कार्यक्रम स्थगित गरिएको थियो। त्यसवेला नवदुर्गा देवगणको प्रसाद राष्ट्रपति कार्यालयमा नै पठाइएको थियो।

यस वर्ष राष्ट्रपतिको भ्रमण स्थगन हुनुमा पछिल्ला राजनीतिक घटनाक्रम र त्यसबाट उत्पन्न सुरक्षा चुनौती मुख्य कारण भएको स्रोतले जनाएको छ। विशेषतः भदौ २३ र २४ गते राजधानीमा भएको जेन-जेड पुस्ताको प्रदर्शन र त्यसपछिका गतिविधिका कारण सुरक्षा संवेदनशीलता बढेको बताइएको छ। सोही कारण राष्ट्रपतिको भक्तपुर भ्रमण अन्तिम समयमा आएर रद्द गरिएको हो।

भक्तपुरका प्रमुख जिल्ला अधिकारी नमराज घिमिरेले राष्ट्रपति कार्यालयबाट विशेष कारण देखाउँदै भ्रमण स्थगित गरिएको जानकारी आएको पुष्टि गर्नुभयो। तर भ्रमण स्थगनको पछाडिको विस्तृत कारण आफूलाई नखुलाइएको उहाँले बताउनुभयो।

यता, राष्ट्रपतिको प्रेस सल्लाहकार किरण पोखरेलले राष्ट्रपति पौडेलको नवदुर्गा दर्शन कार्यक्रम स्थगित भए पनि राष्ट्रपतिको तर्फबाट देवगणलाई चढाइने पूजा र भेटी भने पठाइएको जानकारी दिनुभयो।

राष्ट्रपतिको भ्रमणको तयारीस्वरूप नवदुर्गा देवगण व्यवस्थापन समितिले विशेष सरसफाई तथा सजावट गरेको थियो। भक्तपुर नगरपालिकाको सहयोगमा चोछैं क्षेत्र सफा पारिएको थियो भने सुरक्षा व्यवस्था पनि कडा पारिएको थियो। सेनाको एक टुकडी समेत बिहानैदेखि तैनाथ गरिएको थियो। यसरी, लामो समयदेखि निरन्तरता पाइरहेको राष्ट्रप्रमुखको नवदुर्गा दर्शन परम्परा यसपालि पनि स्थगित हुन पुगेको छ।

४५ औँ....

जलाउने कार्य फरक समूहले गरेको बताए । उनले विदेशी हस्तक्षेपको सम्भावना औँल्याउँदै प्रजातन्त्रपछि पटक-पटक सत्तामा पुगेका एमाले, माओवादी र कांग्रेस जस्ता दलहरूलाई समेत त्यसको लागि जिम्मेवार ठहर गरे ।

नेमकिपाका सचिव प्रेम सुवालले साहित्य जनताको पक्षमा रहनुपर्ने धारणा राख्दै शोषक वर्गको साहित्यले जनताको नाममा शोषणको प्रवर्द्धन गरिरहेको आरोप लगाए । उनले अमेरिका र पश्चिमा देशहरूको समर्थनमा इजरायलले प्यालेस्टिनी जनताको नरसंहार गरिरहेकोप्रति पनि गम्भीर चिन्ता व्यक्त गरे ।

भक्तपुर नगरपालिका प्रमुख

सुनिल प्रजापतिले नगरपालिकाले शिक्षा, स्वास्थ्य, खेलकुद, कला-संस्कृति र सम्पदा संरक्षणमा गरेको नमूना कार्यको चर्चा गर्दै देशका विभिन्न स्थानीय तहका प्रतिनिधिहरूले अध्ययन भ्रमणसमेत गरिरहेको जानकारी दिए ।

साहित्यिक प्रतिस्पर्धामा कविता विधामा सगिता पंच प्रथम, गंगाराम ज्यास्व दोस्रो, सत्यनारायण सुवाल तेस्रो र लक्ष्मीप्रसाद कासुला तथा सुनिता गोंसीले सान्त्वना पुरस्कार प्राप्त गरे । कथा विधामा श्रृया पहिजु प्रथम, एलके सुन्दर दोस्रो, सूर्यनारायण फौजु तेस्रो भए । त्यस्तै निबन्ध विधामा केजी आचार्यले सान्त्वना पुरस्कार प्राप्त गरे ।

असोज १८ र १९ गते आयोजित कार्यक्रममा विभिन्न विद्यालय तथा स्थानीय पुच समूहहरूले सांस्कृतिक प्रस्तुति दिएका थिए । कार्यक्रमको पहिलो दिन स्वागत मन्तव्य आयोजक समिति उपाध्यक्ष श्यामसुन्दर मातांले राखेको थियो भने दोस्रो दिन सभाध्यक्षको भूमिका नेपाल नर्सिङ्ग समाजकी अध्यक्ष देविका दनेखुले निर्वाह गरेको थियो ।

कार्यक्रममा नेमकिपाका केन्द्रीय सदस्य नन्दबहादुर शाही, नवराज कोइराला, काठमाडौँ जिल्ला अध्यक्ष नारायण मर्हजन, साहित्यकार अभय श्रेष्ठ, हरिहर तिर्मिल्सना, सीमा अध्येता रतन भण्डारी, पुरातत्व विभागका महानिर्देशक सौभाग्य प्रधानाङ्ग, इतिहासविद डा. पुरुषोत्तमलोचन श्रेष्ठ, ख्वप इन्जिनियरिङ कलेजका प्राध्यापक जताधर भाा, कवि डा. रामप्रसाद ज्वाली, भक्तपुर नपा उपप्रमुख रजनी जोशी, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत बसन्त भट्टराईलगायतले विचार राखेका थिए ।

कार्यक्रमको अन्त्यमा आयोजक समितिका सचिव राजन जति द्वारा धन्यवाद ज्ञापन तथा कोषाध्यक्ष प्रनेश बाटीले आर्थिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गरेको थियो । केन्द्रीय सचिव नरेश खत्रीले कार्यक्रम सफलतापूर्वक सम्पन्न भएकोमा प्रसन्नता व्यक्त गरे ।

त्यस्तै भक्तपुर जिल्लाको नेपाल भाषा आन्दोलनको अग्रणी संस्था विराट नेपाल भाषा साहित्य सम्मेलन गुथिले पनि नियमित रुपमा हरेक वर्ष मोहनी नखःको एकादशीका दिन विराट नेपाल भाषा साहित्य सम्मेलनको आयोजना गर्दै आइरहेको छ । विगतमा एकादशी र द्वादशी गरि भक्तपुरको विभिन्न टोलहरूमा साहित्यिक सम्मेलन र साँस्कृतिक कार्यक्रम गर्दै आएको विराटले विगत केही वर्ष यतादेखि भने एकादशीका दिन एक दिन मात्र पार्टी प्यालेसमा कार्यक्रम गर्दै आएको छ । विराटले यो वर्षको कार्यक्रम भक्तपुरको राम मन्दिर नजिक रहेको तलेजु व्याक्रेटमा सम्पन्न गरेको छ । जसमा नेपालभाषा लिएर एसइइ परिक्षामा उत्कृष्ट अंक हासिल गर्ने एकजना लाई सम्मान गर्नुका साथै नेपाल भाषा साहित्यमा योगदान पुर्‍याउने व्यक्तित्वहरूलाई सम्मान गर्ने कार्य गर्दै आइरहेको छ ।

अविरल....

सम्पूर्ण यातायात सेवा ठप्प भएको थियो । अरनिको राजमार्ग अन्तर्गत सूर्यविनायक-सागाँ सडक खण्डमा शनिबार गएको पहिरोले उपत्यकाबाट पूर्व तर्फ जाने बाटो अवरुद्ध बनेको थियो ।

यसैगरी, भक्तपुर

नगरपालिकाको जगाती र राममन्दिर नजिकको टुरिजम मार्केट क्षेत्र आसपास हनुमन्ते खोलाको सतह बढेपछि डुबानको अवस्था सिर्जना भएको छ । खोलाको बाढीले स्थानीय व्यवसाय र बस्तीमा असर पुर्‍याएको छ ।

सवैभन्दा बढी क्षति चाँगुनारायण नगरपालिकामा भएको छ । नगरकोट-कमलविनायकसडकखण्डअन्तर्गत मुहानपोखरी, तेलकोट, बास्तोला गाउँ लगायत क्षेत्रमा पहिरो जाँदा सडक भित्ताहरु भत्किएका छन् । बास्तोला गाउँमा गएको पहिरो स्काभेटरको सहायताले हटाई सडक खुलाइएको छ ।

त्यसैगरी, च्याम्हासिंह-ताथली-नाला सडकखण्डमा नाला गुम्बा मुनि स-साना पहिरो खसे पनि सडक आवागमन प्रभावित नभएको जिल्ला प्रशासन कार्यालयले जनाएको छ । कमलविनायक-कलमसी सडकखण्डमा पनि शनिबार साँझ पहिरो जाँदा एकतर्फी रूपमा मात्र यातायात सञ्चालन गर्न सकिएको जनाएको छ ।

स्थानीय बासिन्दाको घरमा समेत पहिरोको जोखिम देखिएको छ । चाँगुनारायण-६, बास्तोला गाउँस्थित सुमन बास्तोलाको घर अगाडि, तथा तेलकोटमा कमला लामिछानेको घर अगाडि पहिरो गएको छ । नगरपालिकाले त्रिपाल र प्लास्टिकको सहायताले जोखिम न्यूनीकरण गरेको छ।

त्यसैगरी, चाँगुनारायण-१ स्थित चाँगुनारायण मा.वि. बाट नेक कलेज हुँदै मुलपानी जान सकिने ढलान सडकको छेउमा प्वाल परेपछि वैकल्पिक मार्गको रूपमा खड्का डिल हुँदै बेसिबाट नेक कलेज जान सकिने व्यवस्था गरिएको छ ।

अविरल वर्षाले घटे खोला र मुल साँघु खोलामा पानीको बहाव बढेपछि चाँगुनारायण-७ र ८ मा पर्ने धानवालीहरु डुबानमा परेका छन् । मध्यपुर थिमी नगरपालिकाको वडा नं. १, ३ र ४ मा पनि हनुमन्ते खोलाको बाढीले खोला किनारमा रहेका धानवाली र तरकारी बगाएको छ । केही घर टहराका बासिन्दालाई सुरक्षित स्थानमा सारिएको जनाइएको छ ।

यद्यपि लोहकन्यलीस्थित सुकुम्बासी बस्ती, राधेराधे, कौशलटार सागवारी क्षेत्रमा अवस्था सामान्य रहेको प्रशासनले जनाएको छ । प्रसिद्ध धार्मिक स्थल निलबाराही मन्दिर परिसरमा थोरै माटो बगाए पनि मुख्य मन्दिरमा कुनै क्षति नभएको पुष्टि भएको छ ।

सरकारमा...

समूह र सरकारबीचको सम्बन्धलाई थप बलियो बनाएको देखिन्छ। रक्षा बम विवेकशील नेपाली र उज्ज्वल थापा फाउन्डेसनसँग आवद्ध रहेकी हुन्, जसले समूहलाई नीतिगत सुदृढता र संगठनात्मक अनुभव प्रदान गरेको छ।

२. ‘हामी नेपाल’ समूह: सुदन गुरुङको नेतृत्वमा रहेको ‘हामी नेपाल’ आन्दोलनपछि तीव्र रूपमा सशक्त बनेको समूह हो। अनिल वानियाँ, ओजस्वी थापा, भावना राउत र प्रकाश खड्का यस समूहका सक्रिय सदस्य हुन्। यो समूह संवाद, सहभागिता र नीति-संवादमा आधारित राजनीतिक अभ्यासको समर्थन गर्दछ। सुदन गुरुङले सरकारसँग नियमित संवाद र साफेदारीका माध्यमबाट सुधार सम्भव हुने विश्वास व्यक्त गरेका छन्। पछिल्ला हप्ताहरूमा, समूहले देशका विभिन्न शहरहरूमा “युवा संवाद मञ्च” अभियान सञ्चालन गर्दै युवा मतदाताको आकांक्षा र सुझाव संकलन गरेको छ। गुरुङको भनाइमा, “परिवर्तन केवल सडकमा होइन, संस्थागत संरचनामा पनि स्थापित हुनुपर्छ।”

३. जेनजी मुभमेन्ट अलायन्स: आकृति घिमिरे, ओजस्वी भट्टराई, मोनिका चौधरी, रिजन राना मगर, हेम चौधरी, आशुतोष फा र अनुषा खनालको संयुक्त पहलमा बनेको यो अलायन्स सुधारवादी धारको रूपमा परिचित छ। यो समूहले अख्तियार प्रमुख आयुक्तलगायत सम्पूर्ण आयुक्तको राजीनामा माग्दै, राज्य संयन्त्रमा पारदर्शिता र जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्न दबाव सिर्जना गरेको छ। उनीहरूको भनाइमा, “संविधानको प्रभावकारी कार्यान्वयन र संस्थागत सुधार बिना सत्तामा प्रवेश गर्नु आन्दोलनको नैतिकता विपरीत हुनेछ।” हाल अलायन्सले “सशक्त युवा सशक्त राष्ट्र” अभियान सञ्चालन गर्दै नीतिगत सुधारका लागि जनचेतना अभिवृद्धिमा ध्यान केन्द्रित गरेको छ।

४. मिराज ढुंगाना समूह: मिराज ढुंगाना र पुरुषोत्तम यादवको नेतृत्वमा रहेको यो समूह रणनीतिक मौनता अपनाएर दीर्घकालीन योजनामा केन्द्रित छ। उनीहरूले आगामी निर्वाचनमा स्वतन्त्र युवा शक्ति निर्माण गर्ने उद्देश्य राखेका छन्। ढुंगानाको भनाइमा, “हामी केवल आन्दोलनको प्रतिक्रियात्मक स्वर होइनौं, हामी नयाँ राजनीतिक संस्कृतिको संस्थापक बन्न चाहन्छौं।” समूहले संगठनात्मक सुदृढता, नीतिगत बहस र शिक्षा सुधारका एजेन्डामा कार्य अघि बढाइरहेको छ। उनीहरूको दावी छ

कि, युवाको आवाजलाई दीर्घकालीन संस्थागत ढाँचामा रूपान्तरण नगरी आन्दोलनले स्थायित्व पाउन सक्दैन।

५. प्रवेश दाहाल समूह: विराटनगरका कानुन विद्यार्थी प्रवेश दाहालको समूह सामाजिक सञ्जालमा उल्लेखनीय प्रभाव राख्दछ। दाहालका राजनीतिक विश्लेषण र प्रत्यक्ष संवादले युवामाफ नीति बहसलाई नयाँ स्वर दिएको छ। समूहले हाल सरकारमा सहभागिता वा असहमतिबारे स्पष्ट धारणा नदिए पनि, कानुनी सुधार, युवा अधिकार, शिक्षा नीतिमा पारदर्शिता र स्थानीय शासनमा युवा प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्ने विषयमा सक्रिय छ। उनीहरूका अनुसार, “राजनीति केवल सत्ताको खेल होइन, नीति निर्माणमा नैतिक प्रतिबद्धताको अभ्यास हो।”

वैचारिक विभाजन र एकताको चुनौती

यी समूहबीच साफा दृष्टिकोण नबन्दा जेनजी आन्दोलनको आधिकारिक प्रतिनिधित्व अबै अस्पष्ट छ। सरकार पनि कुन समूहसँग संवाद गर्ने भन्ने विषयमा असमंजसमा छ। स्वतन्त्र युवा नेताहरू—जस्तै तनुजा पाण्डे र अर्बण चौधरी—ले कुनै समूहमा नजोडिई संविधान, सुशासन र नागरिक सशक्तिकरणको पक्षमा स्वतन्त्र अभियान चलाइरहेका छन्।

राजनीतिक विश्लेषकहरूको मूल्याङ्कन अनुसार, जेनजी आन्दोलनले युवामाफ राजनीतिक चेतना, आलोचनात्मक सोच र संस्थागत सुधारको आवश्यकता प्रति अभूतपूर्व जागरण ल्याएको छ। तर, संगठनात्मक अस्पष्टता र नेतृत्वहीनतालाई समाधान नगरे आन्दोलनको दीर्घकालीन प्रभाव कमजोर हुने जोखिम बढ्दो छ। राजनीतिक विश्लेषक विपिन अधिकारीका अनुसार, “यदि यी समूहहरूले साफा एजेन्डा र समन्वयात्मक नीति ढाँचा तयार गर्न सकेनन् भने आन्दोलनले पाएको जनसमर्थन क्रमशः क्षीण हुनेछ।”

यसैबीच, सामाजिक सञ्जाल, विश्वविद्यालय र स्थानीय तहमा जेनजी नेताहरूको उपस्थिति भन्ने तीव्र बन्दै गएको छ। उनीहरूले शिक्षा सुधार, रोजगारी, नागरिक स्वतन्त्रता र उत्तरदायी शासनको विषयलाई केन्द्रमा राखेर बहसलाई अगाडि बढाइरहेका छन्। तथापि, साफा नीति, एकीकृत नेतृत्व र संस्थागत पहिचानको अभावमा सरकारसँगको सहकार्य र सहभागिता अबै अनिश्चित छ। विश्लेषकहरूले चेतावनी दिएका छन् कि यदि निकट भविष्यमा साफा कार्ययोजना तयार गरिएन भने, आन्दोलनको राजनीतिक रूपान्तरणमा योगदान क्रमशः सीमित हुँदै जानेछ।

चाँगुनारायण नगरपालिकाको अनुरोध !

व्यक्तिगत घटना दर्ता (जन्म, मृत्यु, विवाह, बसाई सराई र सम्बन्धविच्छेद) जस्ता घटना समयमै दर्ता गरौँ ।

- समयमै कर तिर्ौं, सभ्य नागरिकको परिचय दिऔँ ।
- बालश्रम बाल विवाह रोक्ौं ।
- बालबालिको पालन पोषण र शिक्षामा लगानी गरौँ ।
- स्वास्थ्य संस्थामा बच्चालाई लगेर समयमै नियमित रुपमा लगाउनुपर्ने खोपहरु लगाई बाल मृत्युदर घटाऔँ ।
- खानेपानीका मुहान, संरचनाहरु सफा र सुरक्षित राखौँ ।
- आगलागी तथा बाहि्रपहिरोजस्ता प्राकृतिक प्रकोपमा सावधानी अपनाऔँ ।
- नगरपालिकाभित्र सन्चालन हुने सवै प्रकारका व्यापार व्यवसाय दर्ता गरेर मात्र सन्चालन गरौँ ।
- आ-आफ्नो घरवरिपरि आफैँ सफा, सुरघर गरौँ ।
- स्वच्छ र शान्त वातावरण कायम गरौँ ।
- प्रत्येक घरधुरी, संघसंस्था, सार्वजनिक स्थानहरुमा चर्पी निर्माण गरी चर्पीमा मात्र दिशापिसाब गरौँ ।
- घरेलु हिंसाविरुद्ध डटेर लडौँ, सभ्य समाज निर्माणमा सहयोग पुर्याऔँ ।
- लागु औषध तथा दुर्व्यसनीबाट बचौँ र बचाऔँ ।

विकास निर्माण कार्यमा जनसहभागितामा जुटाऔँ ।

जीवन खत्री नगर प्रमुख	रमेश बुढाथोकी नगर उपप्रमुख	मोहनकुमार श्रेष्ठ प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
 चाँगुनारायण नगरपालिकाको कार्यालय		
खरिपाटी, भक्तपुर बागमति प्रदेश, संघीय नेपाल ।		

